

Høgskolen i Innlandet

Fakultet for lærerutdanning og pedagogiske fag

Julian Rasmussen

Masteroppgave i spesialpedagogikk

Samarbeid på tvers: PP-rådgiveres perspektiver på tverrfaglig samarbeid i skolen

Master i spesialpedagogikk – rådgivning og endringsarbeid

MASPE3010

14.05.2024

Forord

Etter en lang og intens periode med masteroppgaven, er den endelig fullført. Det har vært en lærerik prosess og mye kunnskap er blitt lært. Denne prosessen og kunnskapen vil forhåpentligvis komme godt med i arbeidslivet senere. Det har vært spennende å kunne gå dypere inn på temaer som omhandler tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon, spesielt da dette ofte er områder som er dagsaktuelle i dagens arbeid med barn og unge.

Jeg vil gjerne takke de tre informantene som stilte opp. Deres kunnskap og erfaring har bidratt til verdifull informasjon. Dette har gitt meg muligheten til løfte oppgaven. Uten deres kunnskap og erfaring ville det ikke være noen oppgave, så igjen takk! Dette kommer godt med i arbeidet videre rundt det tverrfaglige samarbeidet med skolen.

Jeg vil også takke min veileder Sølvi Mausethagen for gode og konstruktive tilbakemeldinger. Takk for din støtte, tilgjengelighet, ditt kritiske blikk og din kunnskap! Dette har vært veldig til hjelp under hele prosessen. Jeg vil også takke min gode venn og studiekompis Fredrik. Vi har delt uendelig mange gode tanker og har gode faglige samtaler. To år med hardt arbeid på masterstudiet er over og vi skal ta en velfortjent ferie. En stor takk til Henrik, som har tatt seg tiden til å gå gjennom hele oppgaven og korrigert teksten. Til slutt vil jeg takke min nærmeste familie for støtten og hjelpen de har gitt meg.

14.05.24

Julian Rasmussen

Sammendrag

I denne masteroppgaven tar jeg for meg erfaringene PP-rådgivere har med tverrfaglig samarbeid med skolen. Sentrale temaer i oppgaven vil være tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon. For å få flere perspektiver rundt erfaringene PP-rådgiverne har, vil ulike forskningsartikler og rapporter være relevant i drøftingen. Den økte tilstedeværelsen i skolen, det ulike barnesynet og det gode tverrfaglige samarbeidet, er punkter som drøftes basert på tidligere forskning og teori. Hensikten med studien er å se nærmere på hvilke erfaringer PP-rådgivere står med når det gjelder det tverrfaglige samarbeidet og kommunikasjonen med skolen. Problemstillingen er følgende: «*Hvordan opplever et utvalg PP-rådgivere tverrfaglig samarbeid i skolene?*»

Masteroppgaven bygger på en kvalitativ undersøkelse med intervju som metode. Det var et semistrukturert intervju som ble gjort med et utvalg fra PP-tjenesten. I oppgaven tar jeg i bruk en fenomenologisk tilnærming, som vil si at fokuset er på hvordan livsverdenen til de ulike informantene oppleves av dem selv. For å få frem livsverden til informantene, har jeg kommet frem til at intervju er mest hensiktsmessig som metode. Utvalget består av tre PP-rådgivere som jobber tett opp mot skolesektoren. Her er det fokus rundt hvordan erfaringer, opplevelser og ulike refleksjoner de tre PP-rådgiverne har om de to ulike fenomenene, tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon, som henger sammen.

Analysen viser at erfaringene tilsier at de startet med økt tilstedeværelse allerede før den nye Opplæringsloven har blitt gjeldende. Den nye Opplæringsloven trer i kraft august 2024. Erfaringen rundt den økte tilstedeværelsen i skolen har i relativt stor grad vært positive. Det er viktig å avklare roller og forventninger i samarbeidet mellom PP-rådgiverne og skolen. Rolle- og forventningsavklaring er det som erfares som en av flere utfordringer i samarbeidet. Arbeid på systemnivå fremfor individnivå er noe PP-rådgiverne vil gjøre, og det har kunne oppleves som utfordrende. Erfaringene rundt kommunikasjon viser seg å være en viktig faktor i det tverrfaglige samarbeidet for PP-rådgiverne. Tilgang til å være tettere på lærere oppleves som positivt, da PP-rådgiverne får muligheten til å være tidligere ute på lavest nivå. Analysen viser at det å være tettere på, kommunisere med de ulike kompetansene som instansene har og å ha en felles forståelse vil være viktige bidragsyttere i det tverrfaglige samarbeidet.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
1 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	6
1.1.1 PP-tjenestens mandat.....	6
1.1.2 Nye Opplæringsloven.....	7
1.2 Begrepsavklaring.....	8
1.2.1 Tverrfaglig samarbeid.....	8
1.2.2 PP-tjenesten.....	9
1.2.3 Kommunikasjon.....	10
1.3 Problemstilling, avgrensning og formål.....	10
1.4 Tidligere forskning.....	11
1.4.1 Inkluderende felleskap for barn og unge.....	11
1.4.2 Tett på.....	13
1.4.3 Læreres vurdering av ulike elevgrupper i skolen.....	16
1.5 Oppgavens oppbygning.....	17
2 Teori.....	19
2.1 Tverrfaglig samarbeid.....	19
2.1.1 Samarbeid og samordning.....	19
2.1.2 Forutsetninger og hindringer i et tverrfaglig samarbeid.....	20
2.1.3 Organisering og struktur i et tverrfaglig samarbeid.....	22
2.1.4 Roller i tverrfaglig samarbeid.....	23
2.2 Kommunikasjon.....	24
2.2.1 Metakommunikasjon.....	25
2.2.2 Kommunikasjon i profesjonell praksis.....	26
2.3 Oppsummering.....	27
3 Forskningsmetode.....	28
3.1 Innledning.....	28
3.2 Kvalitativ metode.....	28
3.3 Fenomenologisk tilnærming.....	29
3.4 Intervju/Semistrukturertintervju.....	30
3.5 Planlegging, gjennomføring og etterarbeid.....	31
3.5.1 Utvalg.....	31
3.5.2 Intervjuguide.....	32
3.5.3 Prøveintervju.....	33

3.5.4 Gjennomføring av intervjuene.....	33
3.5.5 Transkribering av intervjuene.....	34
3.5.6 Dataanalyse	35
3.5.7 Ethiske overveielser.....	36
3.5.8 Konfidensialitet	37
3.5.9 Informert samtykke	37
3.5.10 Reliabilitet og validitet	37
3.5.11 Forskerens rolle	38
4 Presentasjon av funn.....	40
4.1 Tema 1: Det tverrfaglige samarbeidet	40
4.1.1 Forståelse av tverrfaglig samarbeid.....	40
4.1.2 Opplevelser og erfaringer med tverrfaglig samarbeid	40
4.1.3 Enderinger og utfordringer knyttet opp mot den økte involveringen	42
4.2 Tema 2: Kommunikasjon og relasjon.....	44
4.2.1 Utvikling i kommunikasjon	44
4.2.2 Kommunikasjonens påvirkning på det tverrfaglige samarbeidet	45
4.2.3 Faktorer som fremmer og hemmer kommunikasjonen.....	45
4.2.4 Viktige faktorer for gode relasjoner	46
4.2.5 Utfordringer og spenninger i kommunikasjonen.....	47
4.3 Oppsummering	48
5 Diskusjon.....	49
5.1 Rolle- og forventningsavklaringer i det tverrfaglige samarbeidet.....	49
5.2 Det ulike barnesynet.....	51
5.3 Er erfaringen fra PP-rådgiverne det som tilsier et godt tverrfaglig samarbeid?	53
6 Oppsummering	58
6.1 Begrensinger med studien og videre forskning	59
Litteraturliste.....	60
Figurliste.....	63
Vedlegg	64
Vedlegg 1: Godkjenning fra SIKT	64
Vedlegg 2: Samtykkeskjema	65

1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg gi en oversikt over hva som kommer i oppgaven jeg har skrevet. I innledningskapitlet skal jeg redegjøre for bakgrunn og temaet for oppgaven, og presentere min problemstilling. Til slutt skal jeg redegjøre for aktuell og relevant forskning som er valg ut og avslutter med å beskrive oppgavens oppbygning.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Tverrfaglig samarbeid mellom skolen og PP-tjenesten har vært til stede i lang tid, og nå med søkelys på økt tilstedeværelse av PP-tjenesten i barnehagene og skolene. Jeg vil redegjøre hvilke roller PP-tjenesten og skolen har i forhold til hverandre og samarbeidet mellom dem. Dagens lovfestede funksjoner vil bli presentert i kapitlet for å kunne vise hvordan samarbeidet mellom PP-tjenesten og skolen oppleves fra et utvalg før den nye Opplæringsloven trer i kraft fra høsten 2024. Utdrag fra rapporten til ekspertgruppen som er ledet av Nordahl vil bli gjennomgått, der fokuset rundt PP-tjenesten står i sentrum for denne oppgaven (Nordahl mfl., 2018). Utdragene som er tatt ut til oppgaven handler om PP-tjenestens rolle i det tverrfaglige samarbeidet med skolen. Videre vil det bli skrevet om hva som kommer i den nye Opplæringsloven basert på proposisjon til Stortinget, Prop. 57. Først og fremst er det viktig å vite hva PP-tjenesten er.

1.1.1 PP-tjenestens mandat

Pedagogiske psykologiske tjenesten (PP-tjenesten/PPT) er en sakkyndig instans for barn og unges opplæring og eventuelle unntaksordning. Dette er en støttetjeneste som finnes i hver kommune, og er hjemlet i Opplæringsloven (Hesselberg & Tetzchner, 2016, s. 36).

Opplæringslova slår fast at:

Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste. Den pedagogisk-psykologiske tenesta i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommunar eller med fylkeskommunen.

Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal sørge for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering der lova krev det. Departementet kan gi forskrifter om dei andre oppgåvene til tenesta (Opplæringslova, 1998, paragr. 5.6).

Loven forplikter dermed kommuner og fylkeskommuner til å ha en PP-tjeneste som støttetjeneste, enten alene eller i samarbeid med andre. I samarbeid med andre kommuner vil det bli en interkommunal PP-tjeneste (Hesselberg & Tetzchner, 2016, s. 35–36).

Organiseringen av PP-tjenestens arbeid er pålagt gjennom lov, og de omfatter direkte hjelp, sakkyndighet der det er behov ifølge loven, kompetanseutvikling av personale og foreldre og organisasjonsutvikling i skole og barnehage. Dette er primæroppgavene, men de kan også bli tildelt andre oppgaver av kommunen, så lenge det ikke går på bekostning av de oppgavene som er lovfestet (Hesselberg & Tetzchner, 2016, s. 37; Opplæringslova, 1998, paragr. 5.6).

I Opplæringslova står det beskrevet hva PP-tjenestens mandat og rolle er i dagens utdanningssystem. Selv om det står beskrevet hva rollen er og hvordan de arbeider, nedsatte kunnskapsdepartementet en ekspertgruppe ledet av Thomas Nordahl, som skulle vurdere tilbudet barn og unge med behov for særskilte tilrettelegging får (Nordahl mfl., 2018, s. 5). En del av hva ekspertgruppen skulle vurdere var PP-tjenestens rolle og mandat (Nordahl mfl., 2018), som er svært aktuelt i denne masteroppgaven. Basert på tidligere forskning fikk et opplæringsutvalg i oppgave å foreslå en ny opplæringslov som skal erstatte den eksisterende (NOU 23: 2019, 2019).

1.1.2 Nye Opplæringsloven

I proposisjon til stortinget fra Kunnskapsdepartementet, har det blitt fremmet et forslag til lovvedtak som bygger på den eksisterende Opplæringsloven. Dette vil erstatte lov av 17. juli 1998 nr. 61 Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023). De fleste reglene som allerede er i dagens opplæringslov vil bli videreført, men noen endringer vil forekomme.

I forslaget til ny opplæringslov står det blant annet om et punkt der de skal gjøre arbeidsoppgavene til PP-tjenesten mer tydelig. Her er det foreslått at PP-tjenesten skal gi mer støtte til skolene i det forebyggende arbeidet, og arbeide mot et mer inkluderende opplæringstilbud for barn og unge. Det forebyggende arbeidet handler om å komme i forkant av utfordringer barn og unge opplever på skolebenken, og med tidlig innsats vil det kunne gi barn og unge et godt og inkluderende læringsmiljø. Det blir skrevet at det er flere PP-tjenester som driver med forebyggende arbeid inn i skolene, og hensikten med å lovfeste det er nettopp for å hjelpe til på tidlig innsats. I dagens lovverk kommer ikke det tydelig nok frem (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023, s. 198–199).

Det er viktig at rollen til PP-tjenesten fortsetter som et spesialistorgan, står det i forslaget departementet kommer med. Det vil si at skolene selv er pliktig til å ha en bred og sterk generalisert kompetanse. Skolen har fortsatt ansvar for å drive opplæring, tilrettelegning, forebygging og tidlig innsats mot barn og unge i skolene. PP-tjenestens rolle skal være å støtte og veilede skolene der det er behov for spesialkompetanse. Med spesialkompetansen PP-tjenesten bidrar med, vil lærerne ha mulighet til å lage et godt og inkluderende tilbud før eventuelle utfordringer oppstår eller blir tydelige. Det er opp til den enkelte PP-tjenesten å finne en balanse på det å drive forebyggende arbeid, og samtidig drive med sakkyndigarbeid (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023, s. 199).

Departementet foreslår også at PP-tjenesten skal støtte og veilede skolene i å finne ut behovet for tilrettelegging av opplæringen for elever, og sette inn tiltak så tidlig som mulig i tråd med tidlig innsats. PP-tjenesten skal også hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023, s. 199).

I forslaget står det at det er flere høringsinstanser som har gitt uttrykk for at det kommer krav i forhold til bemanning og kompetanse i PP-tjenesten. Det er noe som ikke kommer til å bli vedtatt, da departementet viser til at det er opp til kommunene og fylkeskommunene å ha ansvar for at PP-tjenesten har nok kompetanse til å utføre arbeidet knyttet opp mot Opplæringsloven (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023, s. 199).

Basert på disse forslagene kommer det frem at de vil at PP-tjenesten skal være mer involvert i tidligere innsats på skolene. Mer direkte arbeid i det forebyggende arbeidet skal bidra til et inkluderende og godt læringsmiljø for barn og unge i skolen. Det å klargjøre tydelig i loven at PP-tjenesten skal hjelpe skolen i det forebyggende arbeidet rundt barn og unge fører til en økt tilstedeværelse i skolene. Det blir da opp til hver kommune og fylkeskommune hvordan de vil organisere det.

1.2 Begrepsavklaring

I denne forskningsoppgaven vil det være tre forskjellige begreper som sentrale. Disse tre begrepene er tverrfaglig samarbeid, PP-tjenesten og kommunikasjon.

1.2.1 Tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid blir sett som en metode eller et middel for å oppnå målene i arbeidet rundt barn og unge ute i forskjellige kommuner (Glavin & Erdal, 2018, s. 19). Hvorfor er tverrfaglig samarbeid så viktig? Tverrfaglig samarbeid brukes som et uttrykk for samarbeid der flere yrkesgrupper samarbeider for å oppnå et felles mål. Det kan for eksempel være

skoler som trenger veiledning angående spesialpedagogiske tiltak, eller tiltak rettet mot system. Det kan også brukes som en metode. Det finnes flere begreper som brukes om hverandre, som tverrfaglig, tverretatlig og tverrsektorielt samarbeid for å nevne noen. Alle har til felles at det er et samarbeid som inngår i denne metoden. Samarbeid mellom de forskjellige aktørene, som for eksempel skole, barnehage, helsetjenesten og PPT er for å kunne gi en kvalitativt bedre tjeneste for brukeren. Flere kommuner har omorganisert og etablert egne tjenester for barn og unge for å kunne ha en felles ledelse som skal føre til mer og bedre samarbeid ifølge Glavin og Erdal (2018, s. 24).

1.2.2 PP-tjenesten

I et tverrfaglig samarbeid der skolen og PP-tjenesten er involvert, vil det være regelverk som påvirker samarbeidet. Vi har Opplæringsloven som beskriver hvordan PP-tjenesten skal arbeide og hva deres mandat er.

«Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste. Den pedagogisk-psykologiske tenesta i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommunar eller med fylkeskommunen.

Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal sørgje for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering der lova krev det. Departementet kan gi forskrifter om dei andre oppgåvene til tenesta.» (Opplæringslova, 1998, paragr. 5–6).

Her står det tydelig at hver kommune skal ha en PP-tjeneste, enten i form av samarbeid med andre kommuner eller fylkeskommuner, eller egen opprettet PP-tjeneste. Videre i Opplæringsloven står det:

«Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal samarbeide med andre tenesteytarar dersom samarbeid er nødvendig for å gi eleven eit heilskapleg og samordna tenestetilbod. Dersom eleven har individuell plan etter anna lov og forskrift, skal skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste delta i samarbeid om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i den individuelle planen.» (Opplæringslova, 1998, paragr. 15–8).

I Opplæringsloven kommer det klart og tydelig frem at skolen og PP-tjenesten skal samarbeide for å kunne gi et godt og bredt tilbud til sine tjenestebrukere, som foreldre, barn og unge.

Videre i paragraf 15-8 står det «*Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal, i tillegg til å følge opp einskilde elevar, samarbeide med andre tenesteytarar slik at skolen, skolefritidsordninga, den pedagogisk-psykologiske tenesta og dei andre tenesteytarane kan vareta sine oppgåver etter lov og forskrift.*» (Opplæringslova, 1998, paragr. 15–8). Det tverrfaglige samarbeidet blir tydelig forsterket i denne paragrafen, noe som gjør PPT til en viktig samarbeidspartner for skolen.

1.2.3 Kommunikasjon

I analysen vil jeg bruke perspektiver fra kommunikasjonsteori som er presentert av Jensen og Ulleberg (2019). De har tatt inspirasjon fra Bateson, og mener at vi kommuniserer i alle relasjoner. Det foregår alltid kommunikasjon, enten verbalt eller nonverbalt og kan skje parallelt på ulike nivåer. Kommunikasjon har fem grunnleggende antakelser som lager et utgangspunkt for relasjonsorienterte kommunikasjonsteorier. De fem antakelsene består av: 1) det er umulig for oss mennesker å ikke kommunisere, 2) vi kommuniserer om både forhold og innhold, 3) vi kommuniserer på ulike nivåer samtidig, 4) samspill må kunne forstås sirkulært og 5) relasjonsperspektiv er grunnleggende for kommunikasjon (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 21). Ut ifra det som er skrevet er det tydelig at kommunikasjon skjer uansett i interaksjon med andre mennesker, og det vil si at kommunikasjon også skjer i profesjonelle praksiser.

1.3 Problemstilling, avgrensning og formål

I min oppgave ønsker jeg å se på erfaringene til PP-rådgivere rundt den økte tilstedeværelsen, i form av at det blir et krav i den kommende Opplæringsloven. Jeg vil se nærmere på hvordan PP-rådgivere opplever at det tverrfaglige samarbeidet og kommunikasjonen har endret seg i lys av den økte tilstedeværelsen. For å kunne se på dette, har jeg valgt å lage en problemstilling som er følgende: *Hvordan opplever et utvalg PP-rådgivere tverrfaglig samarbeid i skolene?*

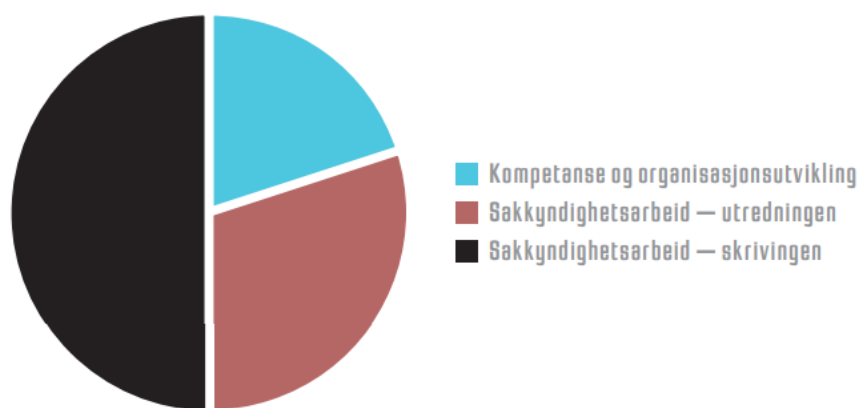
1.4 Tidligere forskning

For å kunne gi et større innblikk i problemstillingen min, vil jeg vise til tidligere forskning som er relevant i forhold til PPT og tverrfaglig samarbeid med skolen. Fokuset på forskningen jeg har sett på omhandler blant annet ekspertgruppens funn innenfor tilbudet barn og unge med særskilte behov får i skoleløpet. Et forskningsprosjekt som ser på PP-tjenestens oppgaver opp mot barn og unges faglige, psykiske og sosiale inkludering og til slutt lærerens vurdering av ulike elevgrupper.

1.4.1 Inkluderende felleskap for barn og unge

I 2017 fikk en ekspertgruppe ledet av Thomas Nordahl oppgaven om å skrive en helhetlig rapport til Kunnskapsdepartementet der de skulle gjøre en vurdering angående tilbudet barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging får i barnehagen og hele skoleløpet. Dette takket ekspertgruppen ja til og de har lagt frem flere funn angående tilbudet barn og unge med særskilte behov får (Nordahl mfl., 2018, s. 5). Jeg vil i fortsettelsen trekke frem noen viktige punkter angående arbeidet til PPT, og hvordan det har påvirket det tverrfaglige arbeidet.

Under avsnittet viser figuren fra 2015 PP-tjenestens arbeidsfordeling. Den består av 30 prosent som går til sakkyndighetsarbeid i form av utredning, 50 prosent går til skriving av sakkyndighet, og de resterende 20 prosentene går til kompetanse- og organisasjonsutvikling. Dette er tall basert på kompetansekartleggingen av PP-tjenesten (Nordahl mfl., 2018, s. 170). Det viser seg at flertallet faktisk vil ha det motsatte i arbeidsfordelingen til PP-tjenesten. I de ulike rapportene ekspertgruppen har sett på, viser rapporten "Faglig løft" at det er blitt konkludert at PP-tjenesten har begrenset kapasitet til å arbeide direkte inn i barnehagen og skolene. Det er på disse arenaene de får muligheten til å jobbe med tilrettelegging av lærestoff, organisering av opplæringssituasjoner og utforming av læremål. Dette er noe barnehagene, skolene og PP-tjenesten kan bekrefte. Det blir også skrevet at PP-tjenester allerede er ute i skolene, i form av tverrfaglige team (Nordahl mfl., 2018, s. 171).

Figur 1: Arbeidsfordeling av PP-tjenestens mandat (Nordahl mfl., 2018, s. 170).

Det har ikke vært noen form for krav til organisering av PP-tjenesten på nasjonalt nivå, bortsett fra at hver kommune skal ha en form for PP-tjeneste. Enten i form av samarbeid med kommune, eller med fylkeskommune (Nordahl mfl., 2018, s. 173; Opplæringslova, 1998, paragr. 5–6). PP-tjenestens organisering eksternt og internt, er med å påvirke hvor tett PP-rådgivere har mulighet til å være ute i forskjellige barnehager og skoler. Dette vil også påvirke det tverrfaglige samarbeidet og brukerne av støttetjenesten. PP-tjenester varierer i størrelse basert på hvilket geografisk område de dekker og hvor de ligger i Norge. Et eksempel kan være at i en større by vil det kunne bestå av flere avdelinger, mens på mindre steder og bygder kan det være samarbeid mellom kommuner angående PP-tjenesten. Det er også mulig for de mindre tjenestene å gi en ansvarsfordeling basert på den kompetansen PP-rådgiveren har, slik at man klarer å sikre seg god fagkompetanse og faglig fordypning innenfor det regelverket som er satt (Nordahl mfl., 2018, s. 173).

I rapporten ekspertgruppen har skrevet, har de studert den spesialpedagogiske tiltakskjeden i skolen, sett nærmere på det flerfaglige og tverrfaglige samarbeidet, gitt eksempler på tverrfaglige prosjekter og sett på kartleggingen rundt tverrfaglige samarbeid i skolen. Disse eksemplene er basert på tidligere forskning.

I den spesialpedagogiske tiltakstjenesten, vil det være seks forskjellige faser ifølge ekspertgruppen. Førhenvisningsfasen, henvisningsfasen, sakkyndighetsfasen, vedtaksfasen, plan- og oppfølgingsfasen og evalueringsfasen (Nordahl mfl., 2018, s. 176). Basert på to undersøkelser, viser det at det er et varierende samsvar mellom regelverket og det som er i praksis, basert på tiltakskjeden. Det blir skrevet at det er noen områder der regelverket blir fulgt på en god måte og noen områder der regelverket ikke blir håndtert godt nok. Det er en uklar og mangelfull oppfølging. Videre skriver Nordahl at det er rom for forbedringer i hvert eneste ledd i tiltakskjeden, og med ekstra vekt på leddene mellom de forskjellige fasene. Dette

er også bekreftet av Riksrevisjonen og under tidligere statlige tilsyn, som mener det er en mangelfull lokal forståelse og klare svakheter i praktiseringen av regelverket (Nordahl mfl., 2018, s. 178). Det ser ut til at det er enten store forskjeller eller mangler i praktisering og etablering av interne rutiner og systemer rundt for eksempel interne bekymringsmeldinger, bruk av spesialpedagogiske team og tilmelding og kommunikasjon til PP-tjenesten (Nordahl mfl., 2018, s. 178).

Det har ført til at det er blitt mer segregering enn inkludering i Norge, i lys av det spesialpedagogiske systemet. Nordahl og ekspertgruppen (2018, s. 195) har videre skrevet at det er gjort forsøk på å forbedre kvaliteten i tilbudet barn og unge får i skoler, men uten hell. PP-tjenesten blir mer sett som en ressursfordeler i barnehager og skoler, og de lange ventetiden på saksbehandling i arbeidet rundt sakkyndige vurderinger gjør det vanskeligere med det som blir kalt «tidlig innsats». Det er også fokus på at PP-rådgivere har for lite kunnskap når det gjelder kompetanse innenfor læreplanarbeid, rammeplanarbeid og vurdering for læring. Dette er vesentlige punkter som er viktige i arbeidet til barnehagen og skolene. Videre kan det tverrfaglige være utfordrende, og dermed føre til at barn og unge får hjelp for sent. For å styrke det tverrfaglige arbeidet, er det iverksatt flere prosjekter som kan fremme et godt samarbeid ifølge Nordahl (2018, s. 196). Avgjørende faktorer som gir god effekt og synergi i arbeidet med barn og unge, er at systematisk og kunnskapsbasert samarbeid er godt forankret i ledelsen.

Etter en konklusjon av ekspertgruppen, har PP-tjenesten en altfor stor avstand til den daglige praksisen som foregår i barnehagen og skolen. Ressursene PP-tjenesten har, blir ikke prioritert til direkte arbeid med skolene, og befinner seg langt unna praksisfeltet. Med så lite ressurser brukt til det direkte arbeidet, får de ikke gitt veiledning og støtte til lærere og andre ansatte i barnehager og skoler (Nordahl mfl., 2018, s. 217).

1.4.2 Tett på

«Tett på» er et prosjekt som handler om å styrke den faglige, psykiske og sosiale inkluderingen for barn og unge. Tett på-piloten er evaluert av Caspersen, Hermstad, Jogansen, Leiulfsrud, Lillebø, Nyhus og Wendelborg (2023), og er finansiert av Utdanningsdirektoratet. Dette er et prosjekt som har planlagt sluttdato i 2026, men legger ut evalueringer underveis, i denne oppgaven henviser jeg til en foreløpig evaluering. Evalueringene bidrar til å se på hvordan utviklingen går. Prosjektet startet i 2020, og første evaluering kom i 2023. Prosjektet

satser på å se etter en økt utvikling gjennom at det er en bedre organisering og kompetanseutvikling. Forhåpentligvis vil dette gi barn og unge en bedre barnehage og skole. I sin helhet har prosjektet som mål å se etter resultater på den faglige, psykiske og sosiale inkluderingen for barn, og det er disse områdene som avgjør om prosjektet blir vellykket til slutt (Caspersen et al., 2023, s. 13).

I prosjektet er det gjort forsøk på en PP-rådgiver som skulle tilbringe 20 prosent av arbeidstiden sin ute på enheter, som skole og barnehage. Det var faste rådgivere, og de fikk også ansvar for helhetlig oppfølging av den enheten de var på. Det var to skoler og tre barnehager. Det var ingen klare retningslinjer for hvordan PP-rådgiveren skulle arbeide, men skulle i samarbeid med barnehagen eller skolen finne ut av samarbeidet. Dette blir sett som fase 1 i prosjektet. Forskerne hadde som oppgave å være tett på det som foregikk og samle inn data og erfaringer (Caspersen et al., 2023, s. 22).

Fase 2 handler om mye av det samme, men de utvidet til et større område, som vil si at de fikk to ekstra bydeler til å delta. De konkluderer med at utvidelsen er viktig for å kunne få et større bilde og bredere vurderingsgrunnlag, og se på utfordringer som oppstår i andre deler av landet. Basert på fase 1, hadde forskerne kommet frem til en modellbeskrivelse av Tett-på. Dette var noen konkrete mål å jobbe etter, blant annet de 20 prosentene tilstedeværelse fra PPT, men også at de fokuserte på verdier, mål, arbeidsmåter og forutsetninger (Caspersen et al., 2023, s. 22).

Funnene viser at de tre forskjellige kommunene som deltar, har tre forskjellige måter å jobbe på når det gjelder tverrfaglig samarbeid. Arbeidsmetoden varierer betydelig i de forskjellige kommunene. Dette er tre kommuner som ligger nærme hverandre i Trøndelag. Gjennom denne rapporten de har skrevet, har de kommet frem til flere ting som fremmer eller hemmer arbeidet i Tett-på (Caspersen et al., 2023, s. 116).

Caspersen mfl. (Caspersen et al., 2023) finner ut at PP-tjenesten har begrenset med ressurser, og det vil med sykdom på egne ansatte gjøre det ekstremt sårbart, da den enkelte PP-rådgiveren sitter med mye ansvar. De fem enheten var i tvil angående det at PP-rådgiveren skulle ha minimum 20 prosent tilstedeværelse hos dem. Gjennom erfaringene forskerne har gjort seg, ser de tydelig at det ikke er noen sammenheng mellom overordnede planer og strategier i de forskjellige kommunene. Likevel skriver forskerne at de som er på et overordnet nivå, for eksempel direktører og kommunalsjefer, har fokus på og ser viktigheten av at strategier og prosjekter henger sammen (Caspersen et al., 2023, s. 119).

Hver skole har en spesialpedagogisk rådgiver som arbeider med både administrativt arbeid og arbeid direkte mot barn og unge som har vedtak om spesialundervisning. Ifølge rapporten kan eksempler på administrativt arbeid være å koordinere og lede møter mellom skolen og andre tjenester, for eksempel PP-tjenesten. Forskerne konkluderer basert på intervjuene de har gjort at det ligger et betydelig uutnyttet potensial i organiseringen og samarbeidet mellom skolen og PP-tjenesten (Caspersen et al., 2023, s. 122).

Videre har de sett på tjenestens fysiske og organisatoriske plasseringer. Det viser seg at noen av skolene har nye bygg som har kontor plass til PP-tjenesten og andre tjenester. Andre bygg har gamle bygg der PP-tjenesten må bruke diverse grupperom på skolen. Kontor plass har en del å si for tjenesten. Blant annet kan det gi flere funksjoner, for eksempel at det er lettere å planlegge møter PP-tjenesten skal delta i, eller deltar som møteleder, det kan være møter med elever, foreldre, skoleansatte eller andre. Det kan også gi en økt inkludering for PP-tjenesten i skolen, nettopp fordi skolen viser at de ønsker å inkludere PP-tjenesten i felleskapet. Det vil muligens gjøre veien kortere for PP-tjenesten og skolen, og enklere å etablere et godt lag rundt barn og unge i skolen. Likevel er det ikke bare fysisk avstand i seg selv som alltid er løsningen for et bedre samarbeid, det kan være for eksempel avstander i maktforhold (Caspersen et al., 2023, s. 123).

Ressurser hos PP-tjenesten kan stå som et annet hinder. PP-tjenesten har hatt utfordringer med å imøtekomme lovkrav og forventninger rundt sakkyndige vurderinger. Dette har de fått kritikk for, samtidig som de har brukt store deler av tiden sin på det, og det har ført til at de i mindre grad får utført mandat om å bidra i organisasjonsutvikling i barnehager og skoler. Ressursene varierer veldig i de forskjellige kommunene, og kommunene organiserer de ressursene de har tilgang til forskjellig. Forskningen viser også at det kan være uformelle faktorer som preger arbeidet, og det kan være gjennom kompetanse, verdier og holdninger (Caspersen et al., 2023, s. 125).

I intervjuene finner forskerne ut at det kan være utfordrende å forankre prosjekter i de forskjellige kommunene, både fra topp til bunn i systemet. Det tyder på forskjellig involvering fra ledelsen i de forskjellige kommunene, variasjon i styring av barnehage og skolesektoren, og mindre byråkratisk og mer dialogbasert i møter med skolene. Dette er noen punkter basert på de forskjellige kommunene (Caspersen et al., 2023, s. 126).

En fellesnevner de forskjellige skolene og barnehagene har, er at de er veldig fornøyde med at PPT er til stede med økt tilstedeværelse. Det fører til at hjelpen kommer tidligere og PP-tjenesten får enda større innsikt i de forskjellige skolene, samtidig som et tettere bånd til de

ansatte på de ulike enhetene. Dette er noe som blir underbygd i intervjuene gjort med flere informanter skriver forskerne. Samtidig blir det nevnt at det blir enklere å jobbe med tidlig innsats (Caspersen et al., 2023, s. 127).

Selv om økt tilstedeværelse gir en positiv opplevelse rundt arbeidet, forteller likevel PP-rådgiverne at de står i en skvis mellom å håndtere lange ventelister for sakkyndige vurderinger og det å prøve å imøtekomme etterspørselen rundt tilstedeværelse i de forskjellige enhetene. I intervjuene gjort med PP-rådgiverne, informerer de at en arbeidshverdag består av en del press med tanke på tidsfrister. Tiltakene PP-tjenesten utfører for å dempe dette presset, er å ha en form for inne-dag, der de stort sett holder seg inne på kontoret (Caspersen et al., 2023, s. 128).

Gjennom prosjektet Tett-på forteller PP-rådgiverne at den økte tilstedeværelse i skolene innebærer at det blir begrenset med tid til å snakke og reflektere med de andre PP-rådgiverne. Det henger sammen med at deltakelsen øker i skolen, og krymper i profesjonsfelleskapet innad i PP-tjenesten. En økning i tilstedeværelse oppleves som et stort arbeidspress, der PP-rådgiverne får lite tid til å støtte og se hverandre.

Det er også noen utfordringer i den profesjonelle balansen mellom distanse og nærhet til de enhetene PP-rådgiveren tilhører. Når det gjelder erfaringene fra PP-ansatte kan det eksempelvis være det å lete etter forskjellige rom, være en refleksjonspartner for de ansatte på enheten, være en del av personalet som er på skolen og i tillegg utføre et av PP-tjenestens mandat som er å jobbe mer systemrettet.

Dette var noen av utfordringene som kom frem i tettere integrering av PP-tjenesten i skolen og barnehagen, men som tidligere nevnt skal helhetsinntrykket være veldig positivt. Forskerne skriver videre at det muligens er et behov for rolleavklaring (Caspersen et al., 2023, s. 134).

1.4.3 Læreres vurdering av ulike elevgrupper i skolen

Dette er en forskningsartikkel som handler om hvordan lærere vurderer ulike elevgrupper i skolene. Dette er blitt forsket på i Danmark i den danske grunnskolen. Grunnen til at jeg velger å ta med denne, er fordi den danske grunnskolen har veldig like verdier og normer som skolene i Norge. Det handler om å inkludere alle elever inn i et sosialt og faglig felleskap, uavhengig av hvordan elevenes evner og forutsetninger er (Faldet & Nordahl, 2017).

I forskningsrapporten kommer det frem at tre av fire elever vurderes som at de ikke har en vanske eller et problem i skolen, basert på lærernes oppfatning. Faldet og Nordahl (2017) skriver at det uttrykker at normalitetsbegrepet er smalt, og at det skal lite til før elevene blir

vurdert som en elev med individuelle vansker ut ifra lærerne. I kartleggingsundersøkelsen kommer det frem til at det er store og signifikante forskjeller mellom vurderinger rundt elever med ingen vansker eller diagnoser og elever med diagnose og atferdsproblemer (Faldet & Nordahl, 2017).

I rapporten står det skrevet at i skolene blir barn kategorisert ut ifra deres evne til å lære. De elevene som har blitt kategorisert innenfor kategorier som avvik, feil og mangler, vil føle det som stigmatiserende (Faldet & Nordahl, 2017).

I drøftingen av funnene viser Faldet og Nordahl til at barn og unge som har fått diagnoser, atferdsproblemer eller sosiale vansker, har et ønske om at det forsvinner ved å eliminere årsaken til det. Videre skriver de at det ofte ikke vil være mulig for barn og unge som har ulike diagnoser, vansker eller skader, å fjerne det gjennom behandling. Dermed blir det opp til lærerne og skolene å utvikle seg en inkluderende pedagogikk som vil si at lærere må kunne anerkjenne forskjeller blant elevene (Faldet & Nordahl, 2017).

Basert på undersøkelsen vil en kunne se at lærere kategoriserer barn og unge altfor lett ut ifra ulike vansker. Dette er kategorier lærere har laget selv, for å vise frem hvor mange kategorier de plasserer de ulike barna i. Som Faldet og Nordahl (2017) har skrevet selv, vil dette kunne være stigmatiserende for elevene det gjelder og fokuset burde heller være en inkluderende pedagogikk som verdsetter mangfoldet.

1.5 Oppgavens oppbygning

Oppgaven vil bestå av seks hovedkapitler.

Kapittel 1 vil omhandle bakgrunn for valg av tema, problemstilling med avgrensning og formål, oppgavens oppbygning og tidligere forskning blir presentert her. Kapittel 2 vil inneholde den teoretiske delen. Her vil det bli presentert hva tverrfaglig samarbeid er, hvilke faktorer som fører til et godt tverrfaglig samarbeid og roller i et tverrfaglig samarbeid. Videre vil det bli skrevet om hvordan kommunikasjonen og relasjonen kan ha en rolle i det tverrfaglige samarbeidet. I kapittel 3 blir det vitenskapelige og metodiske forklart. Det vil bli sett nærmere på hva slags tilnærming oppgaven har, hvilken metode som er valgt og forskningsprosessen blir beskrevet. Det inneholder etiske overveielser, konfidensialitet, reliabilitet, validitet og forskerens rolle. I kapittel 4 vil studiets funn bli presentert. I kapittel 5 vil mine funn bli diskutert med bakgrunn på teorien som er skrevet om i kapittel 2. I det siste kapittel, kapittel 6, vil studiets hovedfunn bli kort oppsummert, sammen med diskusjoner

rundt styrker og svakheter ved forskningsprosjektet jeg har utført. Til slutt vil jeg dele noen tanker om videre forskning og veien videre.

2 Teori

Min problemstilling handler det om tverrfaglig samarbeid, og det vil være hensiktsmessig å ha med teori om samarbeid og kommunikasjon. Derfor vil det i dette kapittelet bli introdusert utvalgte teorier som vil omhandle samarbeid og kommunikasjon.

2.1 Tverrfaglig samarbeid

Som skrevet om i begrepsavklaringen blir tverrfaglig samarbeid forklart som en metode eller et middel for å oppnå bestemte mål rundt barn og unge (Glavin & Erdal, 2018, s. 19). En instans, som for eksempel PP-tjenesten, er med på å bestemme i samarbeid med de andre instansene hvordan strukturen og metodene for samarbeidet skal være. Hvis det skal være fungerende, må både PP-tjenesten, skolen og barnehagen forplikte seg til et samarbeid. Det kan skje både ved administrativt og ved politiske føringer, som Opplæringsloven. Når kommunen har vedtatt en samarbeidsmodell, vil det også være viktig at det blir evaluert ved senere anledning. Det er for å se om det er fungerende. Om det skal fungere, må det legges vekt på hvordan samarbeidsmodellen skal bli implementert i de forskjellige leddene i organisasjonen (Glavin & Erdal, 2018, s. 25).

2.1.1 Samarbeid og samordning

Samarbeid er definert som det å arbeide sammen, samspill og kompaniskap av Glavin og Erdal (2018, s. 25). Det er ofte brukt i den daglige talemåten vår, og det er et begrep som sjeldent er blitt definert presist, noe som kan gjøre det mer komplisert. Samordning defineres som *«en systematisering eller organisering av det hver enkelt utøver gjør overfor en og samme problemstilling/klient, slik at alle tiltak er vel tilpasset hverandre og ikke motvirker hverandre»* (Glavin & Erdal, 2018, s. 25–26). Dette er samme definisjonen Glavin og Erdal (2018, s. 26) vil bruke for et godt utviklet samarbeid. Samarbeidet kommer både i form av formelt og uformelt samarbeid. Det formelle samarbeidet går ut på at det er en overordnet instans som gir ordre om samarbeid mellom enhetene som ligger på et lavere nivå. Det kan komme av at de overordne kommer med krav om at for eksempel staten setter krav til hver kommune at de skal ha en PP-tjeneste, men at det er opp til kommunen å styre det selv.

Betingelsene blir da satt for at et samarbeid er til stede, som de enhetene skal forholde seg til. Koordineringen er til stede, men det krever mer enn det. Det må også foreligge en faktisk vilje og evne til å utføre samarbeidet. Koordineringen er sjelden en faktor alene som får samarbeidet til å fungere, når det også må være ønske om det.

Det uformelle samarbeidet kan også oppstå i kommuner, og det dreier seg om eget initiativ fra

instansene, uten at det er noe ledelsen har sterke ønsker om. I en slik setting vil det være vanskelig med koordinering og styring, og det vil føre til store forskjeller på kvaliteten på arbeidet (Glavin & Erdal, 2018, s. 26).

2.1.2 Forutsetninger og hindringer i et tverrfaglig samarbeid

Glavin og Erdal (2018, s. 33) har beskrevet noen forutsetninger som et grunnlag i et tverrfaglig samarbeid, og nevner noen hindringer og suksesskriterier for å lykkes med det tverrfaglige samarbeidet. For å oppnå et effektivt samarbeid mellom instansene, er en opplagt forutsetning at de har felles målsetting og en klar fordeling av ansvarsforholdene. Det er viktig at det blir tatt hånd om før et eventuelt samarbeid starter. Det er også viktig at de har realistiske forventninger til samarbeidet mellom aktørene. Hindringer kan selvfølgelig oppstå i samarbeid, og det burde gjennomgås av aktørene før det eventuelle samarbeidet starter. Et samarbeid kan bli vellykket, hvis de forskjellige aktørene er med på dette.

Når det kommer til suksesskriterier for et godt tverrfaglig samarbeid, består disse av 11 punkter. Disse punktene er basert på litteratur og egne erfaringer som Glavin og Erdal (2018, s. 42) har gjort seg. De 11 punktene er forankring/system, felles målsetting, realistisk syn på samarbeidsmuligheter, nytteopplevelse, nødvendighet, trygghet, respekt, tillit, kunnskap om hverandre, kompetanse og faktorer av betydning for den praktiske gjennomføringen av det tverrfaglige samarbeidet (Glavin & Erdal, 2018, s. 42).

Forankring/system

Det er viktig at samarbeidet blir forankret i kommunens planer, ved at planen vedtas både administrativt og politisk. Samarbeidet må aldri være avhengig av bare enkeltpersoner. Når det er forankret, er det viktig at ledelsen er involvert i samarbeidet, og ansvarsfordeling må være plassert. Det er viktig at alle aktører som er involvert kjenner til innholdet i planen, og danner seg et eierforhold til planen i planarbeidet (Glavin & Erdal, 2018, s. 43).

Felles målsetting

Det er viktig for samarbeidet at de har felles målsetninger. Det vil bli lettere å finne metoder og strategier for å oppnå den fellesmålsetningen de forskjellige etatene har satt seg. Det vil føre med seg en bevisstgjøring for hva etatene vil oppnå, for eksempel barnets beste, som igjen bidrar til å oppnå resultater som er gode i det tverrfaglige arbeidet (Glavin & Erdal, 2018, s. 43).

Realistisk syn på samarbeidsmuligheter

For å fremme et realistisk syn på samarbeidsmuligheter, er det viktig å ha kjennskap til hverandres fagområde. Det å kunne vite hva de andre etatene har som kan være til hjelp, vil styrke kvaliteten. For å kunne gjøre hverandre og samarbeidet bedre, vil en måtte være villig til å endre egen praksis enn å leve med en form av konflikt. Evnen til å se seg selv i speilet, og ta selvkritikk er en viktig forutsetning (Glavin & Erdal, 2018, s. 43).

Nytteopplevelse

Nytteopplevelse er nyttig i det tverrfaglige samarbeidet, og det blir mer meningsfylt hvis de som deltar opplever det som nyttig. Det å føle at arbeidsoppgaven er meningsfull og stimulerende vil gi en god opplevelse av nyttigheten. Her må de forskjellige etatene bruke hverandres kompetanse, slik at det er en god fordeling av oppgaver og ansvar der kompetansen blir brukt hensiktsmessig. Det fører også til mindre arbeidsbyrde for den enkelte (Glavin & Erdal, 2018, s. 43).

Nødvendighet

Det er viktig å forstå nødvendigheten av et samarbeid som foregår tverrfaglig. Samarbeidet er ikke bare for å gjøre et samarbeid, men samarbeid er en metode for å oppnå et felles mål. I et slikt samarbeid må det være en felles forståelse for oppgaver. Har de en felles forståelse rundt oppgavene, og hvordan den skal løses, vil de enkelte individene også se lettere på nødvendigheten av et tverrfaglig samarbeid (Glavin & Erdal, 2018, s. 43).

Trygghet

Det å føle seg trygg i en gruppe kan føre til en positiv ytelse for samarbeidet. Det er nødvendig å uttrykke hvordan bidragene og oppførselen til de forskjellige som deltar, påvirker arbeidet. Enten at det er til hinder eller fremmer arbeidet. De som deltar i samarbeidet skal kunne gi hverandre selvinnsikt i egne roller og atferd, slik at det blir en utvikling og læring innenfor de oppgavene som skal jobbes med (Glavin & Erdal, 2018, s. 44)

Respekt

Respekt for hverandres fagligheter og ulikheter burde være til stede under samarbeidet. Ulikheter er en realitet i et tverrfaglig samarbeid, og det er viktig at uenigheten går på saken det gjelder og ikke den enkelte person. Glavin og Erdal skriver rett frem at «Å vise respekt betyr å ta den enkelte på alvor. Respekt er også ydmykhet for andres kompetanse og arbeidssituasjon» (Glavin & Erdal, 2018, s. 44).

Tillit

For å oppnå tillit, er det nødt til å være respekt, redelighet og åpenhet i samarbeidet. En form for samsvar mellom det man sier og hva kroppsspråket viser, styrker tilliten, i tillegg til åpenheten om personlige egenskaper (Glavin & Erdal, 2018, s. 44). Kommunikasjonen er veldig viktig for å kunne bygge tillit til hverandre, og det styrker det tverrfaglige samarbeidet.

Kunnskap om hverandre

I et tverrfaglig samarbeid, er det viktig at de aktørene som er involvert vet hva de andre i samarbeidet kan tilby. Det er opp til den enkelte aktøren å finne ut informasjon om hverandres rolle og ansvar. De ulike kompetansene og ferdighetene som ligger hos de forskjellige aktørene, er det som må styrkes. Det vil utvikle samarbeidet i større grad, da de forskjellige aktørene spesialiserer seg (Glavin & Erdal, 2018, s. 45).

Kompetanse

Glavin og Erdal (2018, s. 45) skriver om at hvis et tverrfaglig samarbeid skal lykkes, er det viktig med en felles kompetanse. Den felles kompetansen er i utgangspunktet et felles verdigrunnlag, noe som kommer i tillegg til den faglige kompetansen. Det å starte med å få en felles forståelse av hvor viktig samarbeidet er, vil være essensielt. Hvis noen i samarbeidet har ulike holdninger, kan det føre til en hindring av samarbeid.

Faktorer av betydning for den praktiske gjennomføringen av det tverrfaglige samarbeidet

Ifølge Glavin og Erdal (2018, s. 45) bør samarbeidsteam ha en nærhet til brukerne. Det vil si at diverse hjelpetjenester for eksempel kommer til skolen, for å hjelpe de det gjelder. Enten om det er barnet, foreldrene eller lærerne. Det er viktig at brukeren av tjenesten føler seg trygg, og hvis det er snakk om en elev, vil skolen muligens være en trygg arena. Hvis det er faste deltakere i det tverrfaglige samarbeidet, vil det gjøre både koordineringen og samarbeidet enklere. Regelmessige møter etter fastsatt møteplan, har med tiden vist seg å være betydningsfullt for samarbeidet. De skriver videre at erfaringen viser at kommunene med egen koordinator kommer best ut i arbeidet med det tverrfaglige samarbeidet.

2.1.3 Organisering og struktur i et tverrfaglig samarbeid

Hvordan får man til å samarbeide? Glavin og Erdal (2018, s. 75) har skrevet at en metode for samarbeid, er tverrfaglige møter. Det er viktig med god organisering, og for å kunne få det er god planlegging, et felles mål og god struktur vesentlig. Det er viktig at noen «eier» møtet, og kartlegging av ansvaret rundt koordineringen og arbeidet videre.

Et tverrfaglig møte, består gjerne av flere fagpersoner. I skolen vil PPT være en samarbeidspartner. Der vil det foregå møter der tverrfaglighet er vektlagt hos representantene som deltar. Hver representant har forskjellige faglige ståsteder. Dermed blir tverrfaglighet summen av representantene. Disse møtene kan deles opp i tre forskjellige nivåer (Glavin & Erdal, 2018, s. 76). Nivå en handler om saker som vil være mer i en generell karakter, og kan gjelde alle barn og unge. Her vil man søke etter å finne løsninger på ulike utfordringer i nærmiljøet.

Nivå to dreier seg om barn og unge som er innenfor en bekymringsfase, det kan være flere instanser som er involvert i samarbeid med foreldre. Nivå tre handler om etablerte problemer hos barn og unge, der allerede flere instanser er involvert. Det er mest sannsynlig dannet en ansvarsgruppe rundt barnet og familien (Glavin & Erdal, 2018, s. 75–76).

«Direkte arbeid i felleskap inn mot brukeren vil synliggjøre aktørenes kompetanse på handlingsnivået. Der er her den enkelte yrkesutøvers ferdigheter kommer til syne for samarbeidspartneren og skaper et grunnlag for utvidelse av tverrfaglig innsikt» (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 202). I et arbeid der for eksempel PPT er mer direkte involvert, vil ferdighetene komme mer til syne for samarbeidspartneren, skriver Lauvås og Lauvås (2004, s. 202). Det vil kunne gi samarbeidspartnere som skole og barnehage større innsikt i PPT sitt arbeid.

Lauvås og Lauvås (2004) skriver at det ikke finnes noe oppskrift eller fasit på hvordan tverrfaglig samarbeid skal settes i gang, utvikles eller organiseres. Det er veldig situasjonsbasert, basert på geografisk lokasjon, organisasjoner, personale og dermed blir det forskjeller i et land som Norge. Det finnes likevel lover og regler som uansett er med å påvirke hvordan vi jobber tverrfaglig.

2.1.4 Roller i tverrfaglig samarbeid

I et tverrfaglig samarbeid som ikke fungerer, kan det først og fremst ses etter problemer på et systemnivå. Hvis ikke dette fungerer, vil det være behov for å se på individnivå. Her er det viktig at det er blitt gitt roller, slik at komplekse organisasjoner kan oppnå sine mål. Det fungerer ikke uten at det er differensierte roller i institusjoner og sosiale strukturer, akkurat som generelt i samfunnet. Det er rolleinnhaverne som skal være med å utvikle organisasjonen videre, og dermed forvalte ressursene som organisasjonen har tilgjengelig (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 65).

Roller blir definert som en forventning knyttet opp mot en funksjon eller bestemt stilling.

Lauvås og Lauvås (2004, s. 66) har beskrevet det videre at en bestemt posisjon representerer den statiske forutsetningen rollen får. Dermed vil rolle og posisjon være to sider av samme sak, men der den ene forutsetter den andre. Da blir rollen sett som en sosial posisjon et individ tar eller får, og knytter seg til den basert på normer og forventinger til rollen. Dette skjer enten om man vil eller ikke. Normene og forventningene er med å regulere atferden til den rollen man har, også kalt rolleatferd (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 66).

Det er viktig å ha klare forventinger til rollene man har. Det blir å følge normer, enten om de er formelle eller uformelle, uskrevne eller skrevne, da disse er med på å lage skillelinjer for hva som er akseptabelt og uakseptabelt i rollen din. Dette er noe som kommer fra samfunnet rundt deg, og det er nettopp der rolleforventningene oftest kommer fra. Likevel kan noen av rolleforventningene være skapt på eget initiativ (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 66). Lauvås og Lauvås (2004, s. 66) skriver at i tverrfaglig samarbeid, vil det alltid være forventinger til hverandre angående hva de forskjellige rollene skal inneholde, og hva slags utforming de har. Alle de som har en rolle, er noen som enten er normsendere eller normmottakere.

Det kan oppstå en form for kollisjon i samarbeidet når rolleforventningene ikke blir spesifisert. Det kommer an på om forventningene samsvarer med egen rolleoppfatning skriver Lauvås og Lauvås (2004, s. 70). Det da vil det være en mulig løsning å holde fast på egen rolleoppfatning. Langsiktig arbeid med å holde fast på egen rolleoppfatning, vil kunne føre til at rolleforventningene hos de andre i samarbeidet blir lik som egen oppfatning av rollen. Dette kan gjøres som en offensiv strategi. Den offensive strategien handler om at en rolleinnhaver argumenterer med faglige argumenter til de andre, slik at de skal kunne akseptere hva rollen egentlig går ut på og hvordan rollen skal utformes videre. Dette kan være basert på faglige argumenter som lovverk (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 70).

2.2 Kommunikasjon

I alle relasjoner vi har til andre mennesker, kommuniserer vi på en eller annen måte. Enten vi kommuniserer i form av tale eller kroppsspråk. Innenfor kommunikasjonsteorier, vil det ofte handle om hvordan vi som mennesker bruker det verbale språket vi har og hvordan vi bruker det for å dele budskap vi sitter med. I kommunikasjon med andre er det flere faktorer som er med på å spille inn. Informasjon som utveksles kan skje parallelt på forskjellige nivåer, og når helheten kommer frem vil det gi en meningsfull forståelse av kommunikasjonen som foregår

mellom menneskene (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 20; Ulleberg, 2014, s. 19).

Kommunikasjon er et fenomen som har blitt studert i mange år, helt tilbake til antikken. Det var ikke før rundt 2000-tallet det virkelig tok fart i utviklingen, og dette kommer fra den økte utvikling i radio, TV, telefon og datateknologi som har ført til en utvikling i globaliseringen. Dette har gjort kommunikasjon som fenomen til et utbredt og viktig tema innenfor flere forskjellige fagfelt. Alt fra pedagogikk, politikk, massemedia, helse- og sosialfag og språkvitenskap bare for å nevne et fåtall. Kommunikasjon kan derfor ses som et veldig sentralt fenomen innenfor mange profesjoner, og vil dermed kunne beskrives, defineres og forstås på mange forskjellige måter (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 52).

Innenfor kommunikasjonsteorier finnes det flere ulike teoritradisjoner. Gregory Bateson er en kjent vitenskapsmann med teori som omhandler kommunikasjon. Kommunikasjonsteorien Bateson står for, har en fot innenfor både den sosiokulturelle tradisjonen og kybernetiske tradisjonen, men i denne sammenheng mer i den kybernetiske tradisjonen (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 56). Kybernetikk blir definert som «Vitenskapen om kommunikasjon i maskiner og levende systemer» (Jensen, 2009, s. 26) I den kybernetiske tradisjonen har kybernetikken utviklet seg til å bli en teori om kommunikasjon mellom mennesker. Det kommer opprinnelig fra å gi beskrivelse og forståelse for hvordan økosystemer og samspillet i naturen fungerer. Dette er senere brukt i kommunikasjon, der modeller og begreper er overført til å kunne forstå sosialt arbeid (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 65). I denne tradisjonen kom det begrep som feedback, som til slutt ville gjøre det mulig å beskrive samspillet sirkulært i kommunikasjonen mellom mennesker. Det åpnet opp for en ny forståelse av hvordan mennesker hang sammen, og hvordan vi som mennesker påvirker hverandre gjennom mønstre som dannes i forholdene vi har mellom oss.

2.2.1 Metakommunikasjon

Metakommunikasjon er et begrep som omhandler hvordan vi kommuniserer om kommunikasjon. Kommunikasjon på flere nivåer kan være meta og det kan være hvordan vi definerer og forstår kommunikasjon. Vi kommuniserer aldri på ett nivå, men kommunikasjonen vil bestå av flere nivåer samtidig. Bateson bruker begrepet metakommunikasjon der han forklarer at all kommunikasjon omfatter metakommunikasjon, enten i form av det er intuitivt eller planlagt, språkliggjort eller ikke og eksplisitt eller implisitt. De forskjellige nivåene kan bestå av mange forskjellige nivåer vi har i kommunikasjonsverden, noen eksempler kan være informasjon og kontekst, analog og digital kommunikasjon og innholds- og forholdsplanet (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 140–141).

Det å sette en ramme for metakommunikasjon kan være med på å få en annen innfallsvinkel til å forstå hva metakommunikasjon er. Alt som er innenfor en «ramme» kan forstås som at kommunikasjon vil befinne seg og forstås i lys av den rammen. En ramme kan være for å kunne forstå ulike handlinger. For eksempel i ett tverrfaglig møte, der rammen er satt som tverrfaglig møte. Det vil altså si et møte mellom flere ulike instanser for å oppnå ett felles mål. Her er allerede rammen rundt metakommunikasjon satt, da fokuset blir å oppnå ett felles mål (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 143).

Et analogt nivå i kommunikasjon er også et nivå som ofte er i metakommunikasjon. Dette nivået handler om hvordan vi som mennesker opplever relasjonen til hverandre, og hvordan vi definerer den. Vi kommuniserer med andre mennesker hvordan vi ser vår relasjon i helhet og det kan som regel skje implisitt og automatisk. Denne typen kommunikasjon vil kunne hjelpe oss med å forstå, men på en annen side er det en risiko for misforståelse. Det analoge nivået kan både være mangfoldig og motstridene i metakommunikasjonen. Det analoge språket kan bety flere ting, og enten gir det mening eller det kan ha null betydning. Gjennom visse rammer og det analoge språket vil det være grunnlag for hvordan vår forståelse av verden, enten at det oppfattes og tolkes riktig, eller at det misforståes. Mennesker som lever sammen og som ofte omgås med hverandre, vil utvikle en felles forståelse av enkelte relasjoner og situasjoner som oppstår i kommunikasjonen (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 151–152).

2.2.2 Kommunikasjon i profesjonell praksis

I en profesjonell praksis vil det være flere profesjoner og ansatte som kommuniserer med hverandre, noe som tilhører det tverrfaglige samarbeidet. De forskjellige profesjonene står på mye forskjellig kunnskap, og den kunnskapen er nødt til å bli anvendt. Et godt sitat som beskriver det, er: «*Profesjonenes kunnskapsanvendelse utgjør en kompleks formidling mellom teori og praksis*» (Molander & Terum, 2008, s. 15). Denne kunnskapsanvendelsen kommer i form av teori og praksis og vil hjelpe de forskjellige forbrukerne av tjenesten (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 191).

Profesjonelle arbeidsområder

For å kunne forstå hvordan den profesjonelle praksisen er, har Jensen og Ulleberg (2019, s. 192) delt opp i fire forskjellige områder som vil gi en helhetlig forståelse. Disse fire områdene handler om den organisatoriske sammenhengen, forskning og teori, erfaring og skjønn og brukermedvirkning.

Den organisatoriske sammenhengen handler om utgangspunktet for fagpersonens profesjonelle praksis. Det kan være barnehager, skoler, helse- og sosialtjenester som har satt forskjellige rammer for den profesjonelle praksisen. Det er forskjellige arbeidsfelt, som for eksempel PP-tjenesten sitt arbeid eller skolen sitt arbeid. I disse tjenestene vil det alltid være noen forbrukere, i disse tilfellene er det snakk om elever, deres familier eller for PP-tjenesten vil det være lærere etc. (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 192).

Det neste som er med på å påvirke den profesjonelle praksisen er forskning og teori. Forskning og teori vil bidra til å gi referanserammer for fagkunnskap og generelle regler for praksisen som blir utøvd. Forskningen og teorien de ulike profesjonene står med vil vise det analytiske grunnlaget for profesjonell praksis ifølge Jensen og Ulleberg (2019, s. 192).

Erfaring og skjønn bidrar til å kunne forstå og tolke fagkunnskapens generelle regler og forskning, slik at en klarer å tilpasse og anvende de reglene til enkeltsaker som foregår i praksisen. For å oppnå erfaring og skjønn, er en nødt til å være i langvarig praksis. For å utvikle en profesjonell praksis, vil det utvikles gjennom flere år med arbeid av enkelttilfeller. Når Jensen og Ulleberg (2019, s. 193) beskriver erfaring og skjønn, skriver de at gjennom en systematisk profesjonell praksis, vil det dannes erfaring som gir mulighet til å utvikle et skjønn. Dette skjønn blir brukt i både behandlingen av enkelttilfeller og vil bidra til en forståelse av profesjonell praksis. Livserfaringene en har med seg fra det private og personlige vil også være en faktor for forståelsen. Ved å gjenkjenne og oppleve klientenes historier og erfaringer fra sitt eget liv, vil det hjelpe til å kunne forstå de valgene klienten gjør.

Det siste punktet handler om brukermedvirkning. Brukermedvirkning dreier seg om forholdet mellom profesjonsutøver og klient/samarbeidspartner. Fenomenet brukermedvirkning har endret seg gjennom tiden, da det historisk sett har vært slik at det var fagfolkene som hadde kunnskapen, makten og myndigheten til å utøve sin profesjon. Ved at utdanningsnivået har økt, er det lettere å få tilgang til informasjon og kunnskap, dette har vært med på å gjøre relasjonen mer likeverdig. Ved å inkludere de ulike utøverne av profesjonen mer inn i det faglige arbeidet, vil det føre til bedre kvalitet (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 201).

2.3 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert ulike teorier som brukes til å belyse problemstillingen min. De vil bli drøftet opp mot de analysene av intervjuene i diskusjonskapitlet. Tverrfaglig samarbeid og kommunikasjons er to viktige temaer i arbeidet PP-rådgiverne har inn mot skolen. Det å ha gode forutsetninger, kunne organisere og strukturere og være klar over

hverandres roller ses som viktig i et tverrfaglig samarbeid. Det å få til et godt samarbeid vil være essensielt for barn og unge som benytter instansene. Kommunikasjon og relasjon er også vesentlige temaer i et tverrfaglig samarbeid. Det å kunne kommunisere på ulike nivå, metakommunisere og kommunisere innenfor profesjonell praksis henger sammen med det tverrfaglige samarbeidet. Neste kapittel vil handle om forskningsmetode som er blitt brukt i masteroppgaven.

3 Forskningsmetode

3.1 Innledning

Moen og Karlsdóttir (2018, s. 9) skriver at i forskning vil alltid problemstillingen være avgjørende for hvilken metode man velger for å gjøre funn som kan belyse problemstillingen. Metodekunnskap er viktig i form av at det kan bli brukt som et verktøy i søk etter ulike typer informasjon og arbeide målrettet og systematisk med problemstillinger som er praksisnære og deretter videreutvikle kunnskapen om forskjellige sosiale fenomener (Brottveit, 2018c, s. 11). I min problemstilling, som er følgende «*Hvordan opplever PP-rådgivere tverrfaglig samarbeid?*», vil selve problemstillingen og temaet avgjøre hvilken metode som vil være aktuell og mest hensiktsmessig å bruke. Her vil erfaringer stå høyt, og for å forstå erfaringer vil jeg analysere dataene mine gjennom en fenomenologisk tilnærming. Det vil kunne gi meg mer kunnskap angående erfaringene rundt det tverrfaglige arbeidet, og hvordan de politiske føringene og kommunikasjon påvirker det tverrfaglige samarbeidet. Med et fenomenologisk syn vil kvalitativ forskning være hensiktsmessig å bruke i denne oppgaven. Fenomenologi er en vitenskapsteoretisk tilnærming innenfor kvalitativ forskning (Del Busso, 2018, s. 46). Men hva er kvalitativ forskning?

3.2 Kvalitativ metode

Kvalitativ forskning beskrives som det å gi fylldige beskrivelser av deltakeres oppfatning, aktiviteter eller kontekster som inngår rundt et tema (Gudmundsdóttir, 2011, s. 16). Det handler om å gå i dybden på et felt der vi prøver å forstå den sosiale virkeligheten vi har rundt oss (Brottveit, 2018b, s. 65). Kvalitativ forskning har flere forskjellige tilnærminger, men et fellestrekk er at forskeren begrenser antall utvalgte som deltar i prosessen. Det er fordi hensikten blir å kunne fremskaffe detaljrik informasjon og kunnskap basert på et fenomen, enkeltindivider eller grupper. Det vil føre til at den innhentende dataen kan gi ny og verdifull forståelse eller innsikt i det fenomenet som blir undersøkt (Brottveit, 2018b, s. 66).

Kvalitative metode har blitt brukt innenfor mange forskjellige fag, som pedagogikk, spesialpedagogikk, sosiologi, antropologi, for å nevne noen. En kvalitativ metode kan gjennomføres på flere forskjellige måter (Johannessen et al., 2010, s. 77). I kvalitative studier vil ofte problemstillingene være sammensatte og komplekse, noe som vil si at de ofte ikke kan formuleres helt presis, eller at de også kommer med underspørsmål. Et kvalitativt forskningsdesign innebærer som regel intervju, observasjon eller etnografiske feltstudier (Brottveit, 2018b, s. 66). For å undersøke min problemstilling, vil en kvalitativ metode være mest aktuell. Intervju er det som blir mest hensiktsmessig for min del. Det er nettopp for å undersøke etter opplevelser og erfaringer PP-tjenesten har om det tverrfaglige samarbeidet med skolen, og da må jeg gå i dybden på opplevelsene til det utvalget jeg har satt meg.

Det kvalitative materialet vil forhåpentligvis gi meg godt grunnlag for å kunne gjengi intervjupersonen så korrekt og ordrett som mulig (Brottveit, 2018b, s. 67). Det å gå i dybden på hvordan PP-rådgivere opplever det tverrfaglige samarbeidet med skolen, med fokus på økt tilesteværelse og kommunikasjon vil kunne gi en ny innsikt rundt det fenomenet.

Problemstillingen omhandler det å forstå erfaringene rundt det tverrfaglige samarbeidet, og hvordan det har blitt påvirket i tråd med de nye endringene i Opplæringsloven (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023).

Det finnes mange ulike varianter av kvalitativ forskningsdesign, og fenomenologi blir sett som nettopp dette (Johannessen et al., 2010, s. 78). Likevel nevner de også at fenomenologi både er en filosofi og en kvalitativ metodisk tilnærming. I min oppgave har jeg bestemt meg for å bruke fenomenologi som tilnærming til analysen.

3.3 Fenomenologisk tilnærming

I en fenomenologisk tilnærming vil det handle om hvordan verden erfares av mennesker. Det blir det subjektive som blir hovedfokuset i kunnskapens utgangspunkt. Det å høre etter hvordan mennesket beskriver og forteller hvordan de opplever ulike situasjoner. De forteller om sin livsverden (Del Busso, 2018, s. 46; Johannessen et al., 2010, s. 78; Kvale & Brinkmann, 2015, s. 36; Thagaard, 2018, s. 36). Målet med en slik tilnærming er å få beskrivelser så presist som mulig av aktørenes egne opplevelser, forståelser og perspektiver. Gjennom disse beskrivelsene vil man indirekte oppdage strukturene i aktørenes rutiner, bevissthet og tenkemåter angående ulike fenomener (Johannessen et al., 2010, s. 78). I mitt

tilfelle vil jeg forsøke å få en bedre forståelse av hvordan PP-rådgivere opplever det tverrfaglige samarbeidet mellom PPT og skolen. Det å prøve å forstå hvordan PP-rådgivere erfarer sine livsverdener er i fokus. I den fenomenologiske tilnærmingen vil jeg se hvordan det oppleves å jobbe tverrfaglig med PPT og skolen, som to forskjellige aktører. Det å se endringen i den økte tilstedeværelse i forhold til anbefalingene og Opplæringsloven kommer til å bli viktig i dette prosjektet.

3.4 Intervju/Semistrukturertintervju

Intervju er den mest brukte metoden innenfor kvalitativ forskning, og vil som tidligere nevnt, bli brukt i denne oppgaven for å forstå erfaringene PP-rådgivere har. Dette gir muligheten til å få fylldige og omfattende kunnskaper om hvordan PP-rådgiverne opplever sin livssituasjon, og hvilke synspunkter de har som opplevelse av den økte tilstedeværelsen. Hensikten med intervjuet er å kunne gi innsikt i følelser, tanker og erfaringer den enkelte har, rundt det temaet som er i hovedfokus. Følelser, tanker og erfaringer som vi får innsikt i, er forankret i hendelser som har skjedd i livet, og vil dermed påvirke forståelsen intervjupersonene har av ulike opplevelser. Det finnes flere perspektiver på hva intervjuer gir informasjon om (Thagaard, 2018, s. 89). Aktiv intervjuing blir beskrevet av Holstein og Gubrium (2012, s. 32) som å fremheve hvordan samarbeidet mellom intervjupersonen og forskeren er med på å skape en mening til intervjupersonens erfaringer. Intervju blir en form for fortolkende praksis, der begge parter er med å utvikle en forståelse av intervjupersonens erfaring.

Når en skal gjøre et forskningsintervju, kan det gjøres på ulike måter. Det kan gjøres på en lite strukturell måte, som vil si at intervjuet blir en form for en samtale. Dette gir muligheten til at intervjupersonen kan ta opp temaer selv, noe som vil være med å gi temaer til prosjektet forskeren driver med. Intervjuet kan også gjøres med et mer strukturert opplegg. Da vil det allerede være bestemt spørsmål angående temaer, og rekkefølgen er i stor grad bestemt (Thagaard, 2018, s. 90).

Vi har også en tredje fremgangsmåte, som er en form for blanding av disse to. Dette kalles semistrukturert eller delvis strukturert. Dette er en av de mest brukte metodene innenfor kvalitative forskningsintervjuer (Brottveit, 2018a; Kvale & Brinkmann, 2015; Thagaard, 2018). Siden jeg allerede på forhånd har bestemt meg for noen mer overordnede temaer med utgangspunkt i problemstillingen, vil et mer semistrukturert opplegg være mest hensiktsmessig. Jeg har utarbeidet noen spørsmål, og rekkefølgen på spørsmålene er fastsatt, men kan bli forskjøvet. Likevel er dette mer som en hjelp for meg til kunne spørre rundt

temaet jeg har, da jeg er åpen for at intervjuperson skal kunne dele egne erfaringer der nye temaer kan oppstå. Her blir det rom for å kunne følge med på opplevelsene intervjupersonen har, samtidig som jeg forholder meg til temaene som er viktige for min problemstilling (Thagaard, 2018, s. 91)

3.5 Planlegging, gjennomføring og etterarbeid

3.5.1 Utvalg

For å kunne besvare min problemstilling, har jeg satt som krav til intervjupersonene at de har erfaring fra PP-tjenesten, og derfor er PP-rådgivere et naturlig utvalg for meg. PP-rådgiverne jeg har valgt ut jobber tett opp mot skoler, da jeg søker etter erfaringer rundt det tverrfaglige samarbeidet og den økte tilstedeværelsen i skolen. Dette er en form for strategisk utvelging. Thagaard (2018, s. 54) beskriver det som at en velger informanter systematisk, da de vil kunne bidra til å finne mulige svar på problemstillingen. Når utvalget mitt er relativt lite, er det viktig at jeg velger ut informanter med egenskaper og kvalifikasjoner som sannsynligvis vil gi meg relevant og meningsfull data. Etter at jeg har reflektert over hvilket utvalg som vil være mest hensiktsmessig for mitt forskningsprosjekt, vil rekruttering stå som neste steg. Jeg tok kontakt med en PP-rådgiver som spredte budskapet videre i PP-tjenestens arbeidsplass. Dette kan betegnes som snøballmetoden ifølge Thagaard (2018, s. 56). Snøballmetoden baserer seg ut på at jeg tar kontakt med mulig informant som har de kvalifikasjonene jeg ser etter, og dermed sprer budskapet videre til andre personer innenfor samme miljø som har like egenskaper og kvalifikasjoner (Thagaard, 2018, s. 56).

Rekrutteringen endte opp med at jeg fikk tre informanter. Med tanke på størrelsen på forskningsprosjektet mitt vurderer jeg at tre informanter er tilstrekkelig, selv om flere hadde vært ønskelig. Tre informanter har kunnet gitt meg tid til å gjøre grundige og omfattende analyser. Flere informanter kunne ført til dårligere kvalitet i analysen, da analysen er ressurskrevende og tidkrevende (Thagaard, 2018, s. 59). Rekrutteringen skjedde ved skriftlig forespørsel via e-post. Fra før vet jeg at PP-tjenesten har en travel hverdag, så jeg var ikke hundre prosent sikkert på hvor mange informanter jeg kunne få intervju. Heldigvis gikk det fint, og tre informanter stilte opp til intervju. Informantene som stilte opp til intervju er følgende:

PP-rådgiver 1 (PP1) har en bachelor i kroppsøving, videreutdanning i barnehagepedagogikk, småbarnspedagogikk og naturfag. Nå driver hen med en masterutdanning innenfor

utdanningsledelse. PP1 har 14 års erfaring innenfor barnehage, stort sett som pedagogisk leder. Hen er ganske fersk i PP-tjenesten, og har jobbet der i to år. Selv om personen stort sett har erfaring med barnehage, jobber hen tett opp mot barneskoler, i tillegg til barnehager.

PP-rådgiver 2 (PP2) er opprinnelig utdannet førskolelærer. Hen har tatt videreutdanning i spesialpedagogikk og fullført en master i tilpasset opplæring. Av erfaringer har personen jobbet både i kommunale og private barnehager. Erfaringer fra disse barnehagene er som styrer, kombinert styrer, pedagogisk leder, spesialpedagog. I dag jobber hen i PP-tjenesten og har vært ansatt der i 8 år. PP2 er også ute i forskjellige barnehager og skoler. Både PP-rådgiver 1 og 2 har mange av de samme oppgavene, og dekker mye av de samme områdene.

PP-rådgiver 3 (PP3) har en variert bakgrunn og lang erfaring i PP-tjenesten. Hen er utdannet allmennlærer med første- og andreaivdeling i spesialpedagogikk, fullført en master i pedagogikk, spesialistutdannet i PP-rådgivning og tillegg en del andre tilleggsutdanninger som er kommet godt til bruk i arbeidet personen driver med. Erfaringene fra jobblivet er lang og består av det å være lærer, spesialpedagog, inspektør, assisterende rektor, rektor og jobbet på høgskolen. Noe som er kommet godt med i arbeidet i PP-tjenesten. PP3 har jobbet 12 år i PP-tjenesten der hen er nå, og har tidligere hatt ett opphold på 90-tallet. Hen jobber tett opp mot ungdomsskoler.

3.5.2 Intervjuguide

I et intervju vil det være hensiktsmessig å ha en intervjuguide. Med tanke på at jeg skal utføre et semistrukturert intervju vil det være nødvendig. I en intervjuguide skal det være spørsmål laget på forhånd som vil dekke temaer og spørsmål som mitt forskningsprosjekt skal dekke. Alle temaene og spørsmål skal ha relevans opp imot problemstillingen (Dalen, 2011, s. 27). I min intervjuguide er det delt opp i tre forskjellige temaer, som vil bidra som utgangspunkt for samtalen (se vedlegg nr. 3). Det første temaet er mer generelle spørsmål. Der ble det spurt om generell info som hvor lenge de har jobbet, deres erfaring, utdanning etc. Dette gjorde jeg for å få et innblikk i informantens bakgrunn og erfaring. Det neste temaet handlet om det tverrfaglige samarbeidet. Her går jeg nærmere inn på spørsmål som omhandler tverrfaglig samarbeid mellom skolen og PP-tjenesten. Det siste temaet handler om kommunikasjon og relasjon mellom skolen og PP-tjenesten. Til slutt hadde jeg et avsluttende spørsmål der informanten får muligheten til å dele andre tanker som en har rundt det vi har pratet om, eller om personen har noe annet på hjertet. Gjennom intervjuguiden har jeg prøvd å komme med spørsmål som vil gi meg data som er konkrete og utfyllende i beskrivelsene rundt temaene

(Thagaard, 2018, s. 95). Kvale og Brinkmann (2015, s. 165–166) har skrevet at det mest optimale er at spørsmålene forholder seg korte og enkle. Videre er det også lurt å tilpasse spørsmålene slik at de er forståelige for det utvalget mennesker jeg skal intervju, slik at deres ordforråd og bakgrunn vil hjelpe til med å gi konkrete og utfyllende beskrivelser.

3.5.3 Prøveintervju

Før jeg utførte det kvalitative intervjustudiet, hadde jeg et prøveintervju. Intervjuet foregikk med en medstudent. Dette var for å teste det tekniske rundt intervjuet og se om intervjuguiden er forståelig og gjennomførbar (Dalen, 2011, s. 30). Dalen (2011, s. 31) skriver videre at det kan være lurt å utføre et prøveintervju på en medstudent eller lignende. Dette er noe jeg har gjort før selve forskningsintervjuene. Et bedre alternativ kunne vært å intervju noen som har mer erfaring rundt de spørsmålene jeg stiller, men det var dessverre ikke mulig.

Gjennomføringen av prøveintervjuet hjalp meg med å finpusse små detaljer i intervjuguiden, samt at jeg fikk min veileder til å se gjennom for sikkerhetsskyld. Spørsmålene vil sannsynligvis kunne gi meg data som er relevant for problemstillingen jeg har. I prøveintervjuet fikk jeg også testet Nettskjema sitt transkriberingsverktøy, et KI-verktøy som transkriberer det som blir fortalt i intervjuet. Dette var nyttige erfaringer jeg tok med videre før forskningsintervjuene jeg skulle gjennomføre.

3.5.4 Gjennomføring av intervjuene

I gjennomføringen av mine intervju søkte jeg etter synspunkter fra informantene angående temaene jeg har valgt ut. I dette tilfellet er det om tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon mellom PP-rådgivere og skoler. Det er opp til meg som forsker å be om informantens oppfatning og meninger angående nevnte temaer. Basert på at dette er et forskningsintervju vil det ikke være en vanlig dialog mellom to eller flere mennesker, men det er informantens opplevelser som er fokusområdet. Mine egne oppfatninger skal holdes utenfor intervjuet (Dalen, 2011, s. 32). I intervjuet var det viktig at jeg på forhånd tok ansvar for gode spørsmål i intervjuguiden, hadde tenkt over utvalgt jeg har satt meg, hvordan jeg som forsker skal fange opp mest mulig data som er brukbart og det etiske rundt intervjuet. I intervjuet er det viktig at informantene får tid til å fortelle det de har på hjertet for å få den dataen som skal brukes til forskningsarbeidet (Dalen, 2011, s. 33).

Før selve intervjuet var det litt uformell og løs prat, dette var for å løsne litt på stemningen. Deretter gikk jeg gjennom informasjonsskrivet, som de også hadde fått tilsendt på forhånd før de takket ja. Gjennomgang av informasjonsskrivet og samtykkeskjema ble gått gjennom før intervjuet startet. Jeg forklarte også hvordan dette intervjuet ville gjennomføres, og hva som skjer etter at jeg er ferdig med å behandle dataen fra intervjuet. Intervjuene ble gjennomført i lokalene der PP-tjenesten holder til.

Det første intervjuet var et individuelt intervju, der jeg bare intervjuet én PP-rådgiver. Det andre intervjuet var det to PP-rådgivere som deltok, da dette var mer tryggere og effektivt for deres del. Det åpnet også opp for flere refleksjoner og bekreftelser i intervjuet med to PP-rådgivere. I begge intervjuene følte jeg at intervjuguiden var veldig fin og hensiktsmessig å ha, men at det muligens tok for mye av min oppmerksomhet rundt det å stille spørsmål. Likevel følte jeg at de spørsmålene jeg hadde var mer enn bra nok til å få informasjon og erfaringer fra PP-rådgiverne, men at jeg kunne vært mer «fri» fra intervjuguiden. Jeg var opptatt av at informantene skulle føle seg ivaretatt og ha trygge rammer rundt seg (Thagaard, 2018, s. 100). Dette for å kunne gjøre de trygge, slik at de føler at de kan dele mest mulig informasjon og erfaringer (Thagaard, 2018, s. 99). Jeg som intervjuer var opptatt av å lytte aktivt til informantene, og vise en holdning som er anerkjennende ovenfor dem. Dette samtidig som jeg spurte spørsmål. Thagaard (2018, s. 100) skriver at det å finne en balanse mellom det å lytte og spørre er viktig. Det er viktig å la informanten få snakket ferdig og delt de synspunktene en har før jeg som intervjuer stiller neste spørsmål. Hvis ikke kan informanten føle seg truet, og dermed vil det svekke tilliten i samtalen. Gjennom intervjuet brukte jeg lydopptak, noe Dalen (2011, s. 28) anbefaler på det sterkeste. Informantenes uttalelser og erfaringer blir tatt godt vare på i form av lydopptak. Dette vil gi mer presisjon og kvalitet i transkriberingen og analyseringen av intervjuene.

3.5.5 Transkribering av intervjuene

Transkribering av intervju handler om å transformere det muntlige til en skriftlig tekst (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). Hensikten med transkribering er at det skal bli bedre egnet for å analysere. Det blir lettere å få oversikt over det som er blitt sagt, og deretter strukturere det (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 206). Etter intervjuene og lydopptakene var avsluttet, ble de sendt til Nettskjema for kryptert lagring. I Nettskjema er det et eget KI-verktøy som transkriberer, og den transkriberte begge intervjuene. KI-verktøy står for kunstig intelligens, og verktøyet jeg brukte heter Diktafon. Jeg gikk bare gjennom teksten, for å sjekke for

eventuelle avvik fra KI-verktøyet. Dette gjorde at jeg sparte en del tid, men at jeg måtte sette meg mer inn i det som er blitt sagt i intervjuet. Dette for å oppnå en viss kvalitet, og at jeg forstår godt selv hva som er blitt sagt før analyseringen. Jeg har gått gjennom begge intervjuene nøye, for å skille hvem som sier hva. Jeg har opprettet kodenavn for de ulike personene som deltar, og fjernet stedsnavn som er nevnt. Dette er for at ingen skal bli gjenkjent i forskningsprosjektet.

3.5.6 Dataanalyse

I analysen jeg har utført har jeg brukt tematisering som framstillingsform. Hensikten med framstillingsform er å få frem gode tilstandsbilder og forståelsesmodeller av egne resultater (Dalen, 2011, s. 68). Jeg har allerede valgt ut noen temaer som kan være relevante, og temaene ble jobbet inn i intervjuguiden (Dalen, 2011, s. 69). I prosessen med å analysere det transkriberte materialet, har jeg valgt å bruke et dataprogram kalt f4analyse. Dette er et program som gjør det lettere i kodingen av materialet jeg har forsket frem. I programmet har jeg fått lastet opp transkriberingen og deretter markert begrep som er interessante for mitt forskningsprosjekt. Jeg har hatt tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon som aktuelle temaer. Under min analyse har det dukket opp flere ord og begreper som har vært gjentakende, som for eksempel rolle- og forventningsavklaring, økt involvering og system. Dalen (2011, s. 69) skriver at antall uttalelser sier noe om hva som er viktige temaer, og da har de gjentakende begrepene blitt underkategorier i tverrfaglig samarbeid.

Metakommunikasjon og det å være profesjonell i kommunikasjon og det tverrfaglige samarbeidet er også begrep som blir nevnt i analysen. Dette er begrep som jeg føler er viktige selv om de ikke blir nevnt like ofte som andre begreper. Dalen (2011, s. 69) påpeker at det kan ligge noe viktig i uttalelser som oppfattes som en «taushet», og derfor burde undersøkes nærmere. Dette er noe jeg har valgt å gjøre i analysen ved å bruke de som underkategorier i hovedtemaene, noe Dalen (2011, s. 71) skriver at kan skje i en tematisering. I analyseverktøyet delte jeg opp i de ulike kategoriene som oppstår, og ved hjelp av fargekoder ble det lettere å sortere. Det ble bedre oversikt over alle relevante begreper som skulle være med i analysekapitlet.

Etter at funnene er presenter i analysekapitlet, vil de bli drøftet i diskusjonskapitlet opp mot teori og tidligere forskning. Mine informanter blir presenter som PP-rådgiver 1, PP-rådgiver 2 og PP-rådgiver 3. Jeg har valgt å bruke «hen» som kjønn til informantene, på grunn av anonymisering. Dette er også for å unngå at tekst kan såre eller støte informanten (Dalen, 2011, s. 87). Jeg har illustrert det meste av intervjumaterialet til en helhetlig tekst, som

fremmer de viktigste punktene under hvert tema og undertema. I analysen vil det bli brukt sitater for å fange opp det som er essensielt i denne oppgaven. Jeg har prøvd å finne sitater som belyser de aktuelle temaene jeg har analysert meg frem til (Dalen, 2011, s. 89).

3.5.7 Etske overveielser

Et forskningsprosjekt innebærer at forskere skal forholde seg til etiske retningslinjer. Etske retningslinjer innenfor forskning krever at forskere viser nøyaktighet og redelighet i hvordan vi skal presentere de forskningsresultatene som man har forsket frem. Det samme gjelder når vi skal vurdere andre forskeres arbeid (Thagaard, 2018, s. 20–21). Jeg som forsker er dermed nødt til følge de etiske retningslinjene og vise pålitelighet og nøyaktighet i mitt arbeid. I mitt prosjekt vil det oppstå kontakt med andre mennesker gjennom intervjuer. De vil dele data med meg som jeg skal bruke i forskningsprosjektet, og personopplysninger vil bli behandlet (Thagaard, 2018, s. 21).

For å gjøre det klart og tydelig har NESH, som står for De nasjonale forskningsetiske komiteene, laget forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora. Der henviser de til Datatilsynet sin definisjon av personopplysning som er «*Typiske personopplysninger er navn, adresse, telefonnummer, e-post og fødselsnummer. Et bilde regnes som en personopplysning dersom personer kan gjenkjennes, og lydopptak kan være personopplysninger selv om ingen navn blir nevnt i innspillingen.*» (Datatilsynet, 2023). I min oppgave vil jeg behandle personopplysninger, og dermed følge retningslinjene NESH har kommet med, samt det juridiske rundt personopplysninger. Kort fortalt vil det si at mitt prosjekt er meldepliktig, noe jeg har gjort. Jeg har meldt inn til SIKT (Kunnskapssektorens tenesteleverandør) og den er blitt godkjent (vedlegg 1).

For å følge retningslinjene og lovverket rundt personopplysninger, har jeg måtte gjøre tiltak for å ivareta rettighetene deltagerne har. Jeg har hatt fokus på samtykke, informasjonsskriv og konfidensialitet. Gjennom hele prosessen der personopplysninger blir håndtert, har konfidensialitet vært et fokus. Videre har informantene fått tilgang til informasjonsskriv, slik at de vet hva de deltar på, men også vet rettighetene de har for å kunne trekke seg. På dette skjemaet gir de et samtykke om de vil la meg som forsker bruke dataene de gir meg. Før jeg sendte informasjonsskrivet til informantene, var den innom SIKT for godkjenning. Den ble godkjent, og informantene kunne gi sitt samtykke til meg og mitt prosjekt.

3.5.8 Konfidensialitet

Konfidensialitet handler om at man er enig med deltakeren om hva en kan gjøre med dataene som blir et resultat av deres deltakelse i prosjektet. Det dreier seg oftest om data som identifiserer informanten, men ikke skal avsløre informanten (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 106). Dette løser jeg ved at jeg anonymiserer personene, slik at de ikke er gjenkjennbare for offentligheten. Jeg må også ivareta informantens profesjonsutøvelse fordi jeg gjør en analyse av profesjonen. Jeg vil bruke koder når jeg nevner informantene mine, slik at de blir anonymisert. Jeg har også informert om at lydopptak, transkripsjoner og diverse andre ting som gjør at de er gjenkjennbare blir lagret på en sikker tjeneste, som bare jeg har tilgang til. Nettskjema er en sikker tjeneste levert av UIO, og Høgskolen i innlandet har et samarbeid med bruk av det. Tjenesten brukes til å lagre intervjuer og spørreskjemaer. Det er lovlig å lagre grønn og gul data. Grønn data er tilgjengelige for alle, og gul data består av alminnelige personopplysninger i dataene jeg har. Gul data trenger en grad av beskyttelse. (UiO, 2018).

3.5.9 Informert samtykke

Informert samtykke betyr at informantene som deltar informeres om forskningsprosjektets formål, hovedtrekkene i designet og mulige risikoer og fordeler ved å delta. Det informerte samtykket innebærer at man sikrer seg at de som er involverte deltar frivillig i prosjektet, og at de har muligheten til å trekke seg (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 104). Før jeg startet med intervjuene mine, gikk jeg gjennom informasjonsskrivet med informantene. Dette var for å kvalitetssikre at de forsto hva som sto der. De fikk også tilsendt informasjonsskrivet på forhånd. Jeg gikk gjennom anonymitet, konfidensialitet og temaer som er sentralt med forskningen. Etter denne prosessen og før selve intervjuet startet, måtte de bekrefte og skrive under på et samtykkeskjema for å delta i forskningsprosjektet.

3.5.10 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet handler om å sikre seg en vurdering av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte, skriver Thagaard (2018, s. 187). Videre skriver hun at begrepet reliabilitet tar utgangspunkt i at en annen forsker skal kunne klare å komme frem til samme resultater som jeg har kommet frem til, med den samme metoden. For å kunne oppnå reliabilitet, vil jeg som forsker redegjøre underveis hvordan utviklingen har vært i innsamling av data i forskningsprosessen min. Jeg må kunne overbevise og argumentere for den som leser, at kvaliteten i prosjektet mitt er der, samt verdiene av resultatene. Forskeren skal være

så presis som mulig, og beskrivelsene av fremgangsmåten skal komme tydelig frem (Thagaard, 2018, s. 188).

For å styrke reliabiliteten kan man gjøre forskningsprosessen «gjennomsiktig» ifølge Silverman (2014, s. 84). Det som menes med «gjennomsiktig» er at en utenforstående skal kunne klare å vurdere forskningsprosessen steg for steg, basert på at jeg som forsker gir en detaljert beskrivelse av forskningsstrategien og analysemetoden jeg bruker (Silverman, 2014, s. 84). Gjennomsiktighet i denne studien gjør jeg ved å forklare tydelig, analysen av innsamlingen av dataene jeg har fått ved hjelp av intervjuene som er utført.

Validitet blir knyttet opp mot resultatene av forskning og hvordan jeg som forsker tolker min data. Begrepet validitet handler om gyldigheten av tolkningene forskeren kommer frem til i forskningsprosjektet, ifølge Thagaard (2018, s. 189). Som i reliabilitet, bruker Silverman (2014, s. 84) gjennomsiktighet i validitet. Som tidligere nevnt vil det handle om at jeg som forsker beskriver det teoretiske ståstedet jeg står med, som vil legge grunnlag for min tolkning av dataen som er innsamlet. Det vil gi den kritiske leseren en forståelse av hvordan jeg har kommet frem til de konklusjonene og tolkningene jeg har. For at jeg kan styrke validiteten har jeg fått medstudenter til å gå inn i rollen som kritikere og vurdere analysen som jeg har gjennomført (Thagaard, 2018, s. 189).

3.5.11 Forskerens rolle

Kvale og Brinkmann (2015, s. 108) skriver at rollen som forsker er avgjørende for hvordan kvaliteten i prosjektet blir, og hvordan de etiske beslutningene påvirkes i den kvalitative studien. Det er jeg som forsker som skal innhente data og bearbeide det til kunnskap, og dermed vil min integritet være viktig i intervjuet. Jeg er nødt til å reflektere godt rundt det etiske innenfor forskjellige teorier, retningslinjer og verdier som vil komme godt til når jeg skal gjøre valg som veier det etiske opp mot vitenskapelige hensyn i prosjektet mitt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108).

Likevel skriver de at det i bunn og grunn er forskerens integritet, der rettferdighet, ærlighet, erfaring og kunnskap er en del av de avgjørende faktorene. Jeg som forsker kan bli påvirket av både de som er over meg og under meg i prosjektet. Det kan for eksempel være at noen prøver å få meg til å ignorere visse resultater som jeg får i innsamlingen. Jeg som forsker kan bli påvirket av forskjellige faktorer og andre mennesker. Det blir opp til meg å være så

profesjonell som mulig og ta hensyn til det etiske i forskningsprosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108).

Når jeg utfører intervju vil det være forskjell i maktforholdet mellom informanten og meg som forsker. Det vil være en asymmetrisk maktrelasjon ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 110). Forskningsintervjuet vil være en spesifikk profesjonell samtale, der den asymmetriske maktrelasjonen kommer til syne. Som forsker vil jeg i utgangspunktet samle inn data rundt erfaringer og opplevelser informanten kommer med, og det er jeg som forsker som skal tolke dette. Det kan være en utfordring, da jeg som person allerede har egne tanker og meninger. Likevel skal jeg gjøre så godt jeg kan for å prøve å forstå den livsverden informanten har. Det er jeg som stiller spørsmålene, og informanten har som oppgave å svare. Under intervjuet vil det være en instrumentell dialog. Da vil jeg som forsker prøve å få frem fortellinger og erfaringer som jeg som forsker skal prøve å fortolke og rapportere inn mot forskningsprosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 52).

4 Presentasjon av funn

I dette kapittelet skal jeg presentere en analyse av intervjuene. Det er utført to intervjuer, der det ene intervjuet består av en PP-rådgiver og det andre intervjuet består av to PP-rådgivere. I analysen ble særlig to temaer fremtredende. Det første består av det tverrfaglige samarbeidet, før det siste temaet vil handle om kommunikasjon og relasjon. For å gjøre det mer ryddig, vil det også komme underkategorier i de to ulike temaene. Til slutt vil jeg oppsummere funnene mine. Basert på problemstillingen min som er en kvalitativ forskningsmetode med fenomenologisk tilnærming, vil livsverdenen til de ulike informantene stå høyt. Det vil inkludere egne erfaringer og tolkninger av informantene om hvordan det tverrfaglige samarbeidet og kommunikasjon kan forstås og erfares.

4.1 Tema 1: Det tverrfaglige samarbeidet

4.1.1 Forståelse av tverrfaglig samarbeid

Definisjonen av hvordan de ulike PP-rådgiverne forstår tverrfaglig samarbeid er relativt like. De forteller alle tre om at tverrfaglig samarbeid handler om å samarbeide med andre instanser, enten om det er med skolen, helsesykepleier eller BUP som eksempel. Det handler om å samle ulike typer kunnskap som kan brukes til å løse et mål.

«Hvordan jeg forstår det, så er det jo at det er flere faggrupper som på en måte er sammen om både å drøfte og jobbe med tiltak og støtte overfor barn og elever ... og definisjonen av det er vel et samarbeid og samordning mellom de ulike faggruppene til en mer helhetlig forståelse av den som trenger hjelp og støtte. Og en mer helhetlig hjelp...» (PP3)

Der samarbeid mellom forskjellige fagpersoner foregår, og de arbeider sammen for en sak. Samarbeid med forskjellige instanser blir nevnt av alle informantene. Informant PP3 ser det tverrfaglige samarbeidet med andre instanser som en del av en helhet, der hen mener det er for å få en forståelse av den som trenger hjelp og støtte fra de ulike instansene.

4.1.2 Opplevelser og erfaringer med tverrfaglig samarbeid

I det tverrfaglige samarbeidet har de ulike PP-tjenestene startet med økt tilstedeværelse i skolen. Dette for å starte forberedelsene til den nye Opplæringsloven som er vedtatt og som trer i kraft høsten 2024. Det oppstår både situasjoner der man både får opplevd gode og vonde erfaringer. Det å sette ut i praksis hva som fungerer godt eller ikke, er krevende:

«Situasjoner som fungerer godt eller ikke godt, det syntes jeg er vanskelig, men som jeg tenker er viktig når man skal samarbeide, er det å avklare forventninger.» (PP1)

Ut ifra situasjoner der PP-tjenesten samarbeider med skolen er det å avklare forventninger en vesentlig faktor. Forventing- og rolleavklaringen er begreper som gjentar seg i intervjuene når de snakker om erfaringene rundt det tverrfaglige samarbeidet med skolen. PP-rådgiverne er klare over at de ulike instansene har mandater og lover de skal forholde seg til, men likevel skal det være mulig at det tverrfaglige teamet har noen forutsetninger for et samarbeid:

«Det tverrfaglige teamet må ha noen forventningsavklaringer, fellesregler, strukturer og metodikken som vi kanskje kan bruke mer enn vi har gjort.» (PP3)

Når PP-rådgiverne jobber tett opp mot andre instanser, oppleves det som veldig interessant og lærerikt. Det kan være samarbeidspartnere som BUP, habiliteringstjenesten, helsetjenesten, miljøarbeidere etc. Disse samarbeidene fører til at PP-rådgiverne får andre synsvinkler på ulike saker, og muligheten til å se hvordan andre instanser jobber.

«Jeg syntes det er veldig viktig med tverrfaglig samarbeid, for vi har forskjellige bakgrunner, ser og tenker litt forskjellig. Det er alltid nyttig å høre hva andre tenker ut ifra en gitt problemstilling rundt et barn» (PP2)

Det å samarbeide føler PP-rådgiver 3 at man får til bra, men når det kommer til samordning kan det bli vesentlig vanskeligere. Erfaringsmessig har PP-rådgiver 3 opplevd flere tverrfaglige møter der ansvarliggjøringen til slutt ikke kommer frem. Hen snakker om kunnskapen de ulike instansene har.

«Vi jobber jo tverrfaglig på mange måter, vi jobber tverrfaglig inn i møter, livssaker, vi jobber jo tverrfaglig når vi har tilstedeværelse på skolen, vi har skolehelse tjeneste etc. Så vi kommer jo i møte med dem, og det som er fascinerende, det er jo hvordan vi bruker kunnskapen til hverandre, men ifra der da, den kunnskapen vi har, og få samordnet den til å på en måte ansvarlige gjøre hvem som gjør hva, fordi at vi ser at det fort kan stoppe opp» (PP3)

Erfaringene rundt det tverrfaglige samarbeidet virker stort sett positivt fra alle PP-rådgiverne. *«Jeg opplever i hvert fall at de skolene jeg er på, stort sett de fleste liker det tverrfaglige samarbeidet og forstår på en måte helheten» (PP1).* De ulike rådgiverne nevner blant annet at det er den ulike kunnskapen som er viktig. Det er fint å kunne dele de ulike tankene de forskjellige institusjonene har for å gi en bedre helhet rundt barnet. Det som ofte blir

vanskelig ifølge PP-rådgiverne, er det med forventningsavklaringen i samarbeidet. PP3 nevner også mer rundt samordningen. Hvordan en faktisk bruker den kunnskapen som er tilgjengelig er et viktig punkt. PP-rådgiver 3 setter fokuset på samordningen av kunnskapen som er til stede, og ansvarliggjøring av hvem som gjør hva.

4.1.3 Enderinger og utfordringer knyttet opp mot den økte involveringen

I det tverrfaglige samarbeidet har det skjedd endringer i forhold til den nye Opplæringsloven som kommer. De ulike PP-tjenestene har allerede startet med økt tilstedeværelse i skolene, og de startet med det høsten 2023. Derfor har jeg hatt sjansen til å høre hva de ulike PP-rådgiverne erfarer rundt dette temaet.

«Jeg opplever at vi er tettere på lærerne ... Før vi begynte de endringene med å være tettere på, så var det stort sett rektor og sånn vi møtte mest, også møtte vi lærerne i samarbeidsmøter eller når vi jobba i individsaker. Men ved å være tettere på praksis, å være der jevnlig, å ha samarbeidsmøter med lærere, være i ute i klasserommet og være ute i praksis, så opplever jeg at det er enklere å snakke med lærere om de vanskelige tingene de står i» (PP1)

Det har oppstått en større forståelse i arbeidet lærerne står ovenfor fra PP-tjenesten sin side. Det har ført til tettere samarbeid opp mot lærere som gjør at det er lettere å kunne prate om de vanskelige situasjonene som kan oppstå på skolen. De opplever at relasjon og tillit muligens øker i form av den økte tilstedeværelsen. Relasjonsbygging skjer ikke bare i form av profesjonalitet i samarbeidet, men også på personalrommet. Det gir dem en unik mulighet til å bli bedre kjent på, og det er et annet rom for å dele kunnskap. En annen erfaring er at lærerne ofte bruker PP-rådgiverne når de er ute i skolene, de oppsøker og spør de om råd og veiledning. Gradvis har de ulike instansene muligens fått en større forståelse av arbeidet de driver med.

Den generelle oppfatning av økt tilstedeværelse i skolen er lik blant de ulike PP-rådgiverne. Det virker som en positiv opplevelse fra de ulike partene. Siden det fortsatt er i en overgangsfase og den nye Opplæringsloven trer i kraft høsten 2024, er det klart et forbedringspotensial forteller PP-rådgiverne. Flere ganger har de ulike PP-rådgiverne nevnt det å avklare forventinger over hva PP-tjenesten jobber med.

«Utfordringene ligger jo i det å avklare forventninger ... Det er fortsatt mange som tror at vi er der for enkeltindivider og skal se på enkelt barn. Men det å få ut at vi er for å se på

systemet og jobbe ... at det er systemet som på en måte påvirker oss og elevene, der kan vi oppleve utfordringer» (PP1)

PP-tjenesten fokuserer på å se på et systemnivå fremfor et individnivå. Det er viktig at de viser skolene hva deres rolle er i samarbeidet og hvordan de arbeider. *«Jeg tenker at vi samarbeider på så mange andre plan. Det er jo det vi gjør... Dette med rolleforståelsen. Hvem er vi og hvem er de? Hvilke ansvar har de ulike?» (PP3)*. Videre forteller PP-rådgiver 3: *«Jeg tenker at det for noen av skolene er det jo holdninger, noen kulturer og hvor man har sett på PPT, at det kun handler om individer. Så PPT, dem henviser vi til, og vi får en sakkyndigvurdering i troen om, hos noen, at da får vi en ekstra ressurs og alt blir mye bedre.» (PP3)*. PP-rådgiver 3 tror det sitter litt igjen fra før av, og det vil være en prosess å bytte holdninger. Ved hjelp av økt tilstedeværelse i skolene har PP-rådgiverne troen på at det å få ut hva PP-tjenestens rolle og oppgaver er, vil føre til at skolene får større forståelse av arbeidet til PP-tjenesten. Og etter noen måneder med prøving av økt tilstedeværelse, har det blitt mer festet i systemet til skolen og PP-tjenesten. PP-rådgiverne har forståelse for at dette kan ta tid, da dette bare er helt i oppstartsfasen av implementeringen.

Selv om PP-rådgiverne opplever at det er blitt mer festet i systemet og at det er en positiv opplevelse rundt den økte tilstedeværelsen, er det likevel noen forskjeller mellom skolene. Det er varierende opplevelser på hvordan de ulike skolene gir ut informasjonen om når PP-tjenesten er på skolene. En annen opplevelse er at PP-rådgiverne opplever av og til at ikke alle lærere eller andre skoleansatte vil at PP-rådgiverne skal belære de. Det oppleves som at lærerne gjerne vil gjøre ting selv. PP-rådgiver 2 føler på at: *«... Det er ikke alltid de føler at de vil be oss om hjelp, selv om de sier at de gjerne vil ha oss der.» (PP2)*.

PP-rådgiver 3 skulle gjerne kunne bidratt mer for at PP-tjenestens rolle blir mer synlig for skolene, og den økte tilstedeværelsen hjelper mye på. Likevel har de andre mandater de må jobbe med, og det byr da på mangel på tid til å kunne gjøre alt en ønsker med kvalitet. *«Vi har hverken tryllestokk eller tryllestøv ... Vi har mange skoler vi skal forholde oss til, så er det jo en form for tidspress, tidstress med å skulle få gjort en kvalitetsmessig god jobb» (PP3)*

4.2 Tema 2: Kommunikasjon og relasjon

I dette temaet vil jeg presentere hvordan kommunikasjonen og relasjonen mellom PP-tjenesten og skolen har endret seg i forhold til den økte tilstedeværelsen. Informantenes mening og tanker rundt hvordan kommunikasjonen påvirker, hva som fremmer eller hemmer kommunikasjonen, hvilke faktorer som opprettholder gode relasjoner, utfordringer og spenninger som kan være en faktor til å påvirke kommunikasjonen.

4.2.1 Utvikling i kommunikasjon

Kommunikasjonen oppleves som en viktig faktor i det tverrfaglige samarbeidet. PP-rådgiver 1 opplever at de klarer å kommunisere det som er viktig, der man tidligere kanskje har kommunisert om andre ting. Fokuset før var mer på ressurser og vanskebilder. Nå blir det kommunisert mer rundt det å endre praksis for å kunne gjøre systemnivået bedre for elevene i skolen. Den økte tilstedeværelsen i skolen har gitt mer rom å kommunisere på, og PP-rådgiver 1 forteller: *«så har vi fått det å kommunisere og være tettere på, og det gjør det også lettere for oss å skrive gode sakkyndige vurderinger ... Jeg synes det er et mye større samarbeid med andre instanser som også har en rolle i skolen. Slik som BUP, helsesykepleiere etc ... Kommunikasjonen har blitt tydeligere om hva vi skal snakke om, og vi har litt samme forventinger om hva vi går inn i.»* (PP1)

Som følge av tettere kommunikasjon mellom PP-rådgiverne, lærere og andre instanser, får PP-rådgiverne mer påfyll av informasjon og mulighet til å se mer i individ- og systemsaker. En mer grundig sakkyndigvurdering vil komme frem, ved at det er bedre kommunikasjon og tilstedeværelse. Det å få være tettere inn på lærere vil også kunne være hensiktsmessig hvis det skal være noen drøftinger de lurer på. *«De trenger bare å drøfte med oss og høre om vi har noen tips. Kanskje 10 minutter ... også kanskje vi har klart å komme i gang med noe? Det er jo det som er poenget med det her. At vi skal være tilgjengelig på det tidligste og laveste mulige nivå.»* (PP2)

Den lett tilgjengelige kommunikasjonen når PP-tjenesten er på skolene, vil kunne være med på å forebygge tidlig innsats hos barn og unge som har behov for det.

Før opplevde PP-rådgiver 3 at avstanden var større. Hen opplevde at det var en henvisning, som resulterte i et samarbeidsmøte, ofte bare med rektorer. Og dét var dét, fortalte hen. Dermed har utviklingen ført frem til en positiv opplevelse innenfor kommunikasjonen mellom PP-rådgiveren og de ansatte på skolen. Før var avstanden mye større og tydeligere, da PP-rådgiverne bare var der i form av samarbeidsmøter, og kommunikasjonen handlet om ressurser og hvilke mulige vansker de ulike individene hadde. PP-rådgiverne føler at de

endelig har muligheten til å lytte til hva lærerne har å si, lærerne som er til stede hver dag med barn og unge på skolen de jobber på. PP-rådgiverne forteller at poenget her er å kommunisere tidligst mulig angående problemstillinger, slik at en tidlig refleksjonsprosess kan starte for lærerne og arbeidet videre med barna. PP-rådgiverne opplever også at en har muligheten til å være tettere på i samarbeidet, og at kommunikasjonen er blitt tydeligere om hva de skal kommunisere med hverandre om.

4.2.2 Kommunikasjonens påvirkning på det tverrfaglige samarbeidet

Kommunikasjon i et tverrfaglig samarbeid skjer på mange forskjellige måter. Alt fra metakommunikasjon, kommunikasjon mellom ulike instanser, kommunikasjon i form av verbal og nonverbal. PP-rådgiverne har flere ulike erfaringer angående kommunikasjon i et tverrfaglig samarbeid. De oppfatter mennesker som ulike, med forskjellige kompetanser og det varierer mye ut ifra hvem som deltar på møtene. I møtene der PP-tjenesten kommer med forslag angående løsninger, er det ikke alltid de blir godt tatt imot. Uten å direkte si ifra om det verbalt, kan man se det på det nonverbale at det ikke enighet om det som blir sagt. Det er veldig ulikt fra møter til møter, forteller PP-rådgiver 3 og poengterer at det er viktig at man metakommuniserer. Det er for å få bort misforståelser som kan oppstå i kommunikasjon. Det å drive med metakommunikasjon kan både skje under og etter møter, slik at de får avklart at det er forstått. PP-rådgiver 2 forteller at de må være bevisst på det verbale og nonverbale under samarbeidsmøter der foreldre er involvert. *«Det jeg føler vi er nødt til å være noen ganger, er vaktbikkjer. Det er ikke alt som skal snakkes om når foreldre er til stede. Som for eksempel ressurser.»* (PP2). Viktigheten å snakke om hva som skal fortelles og ikke under samarbeidsmøtene er viktig, slik at det ikke skaper konflikt mellom PP-tjenesten, skolen og foreldrene. Her har av og til PP-rådgiver 2 måtte følge ekstra med på hva som blir sagt, både verbalt og nonverbalt.

4.2.3 Faktorer som fremmer og hemmer kommunikasjonen

På spørsmål rundt hva som kan fremme eller hemme kommunikasjon virker de ulike PP-rådgiverne enige. De prater om det med forventningsavklaring, ha en felles forståelse, ha regler og strukturer. PP-tjenesten ser på seg selv som en støttetjeneste for skolen, og vil være der for å støtte skolene istedenfor å ta ansvar fra de som har det. Det å vite hva PP-tjenesten faktisk skal bidra med er kjempeviktig forteller PP-rådgiver 1.

«Rolleavklaring er jo kjempeviktig. Det er jo noe med hva er det PP-tjenesten skal bidra med, og det tror jeg er viktig i både skole og barnehage, for jeg opplever at det er mange der ute som forstår hva PP-tjenesten er, men det er mange som også ikke forstår, og vi er jo ikke der for å gjøre en jobb direkte opp mot barna. Vi er der for å veilede ... Vi har ingen fasitsvar eller en sekk med penger. Vi er der for å veilede, og de sitter som regel med de beste svarene på hva som skal til selv.»

«Det er en felles forståelse, forventningsavklaringer og ha noen regler og strukturer. Og så tenker jeg at vi som PP-tjeneste må tenke at vi på ingen måte skal komme og overstyre eller bestemme noe i skolen. Vi er her som skolens hjelpe- og støttesystem.» (PP3)

PP-rådgiver 1 beskriver at det å fremme eller hemme kommunikasjon henger godt sammen. *«Hvis du ikke er god på det, så hemmer det, og hvis du får det til, så tenker jeg at det fremmer da.» (PP1)*. Opplevelsen baserer seg på at mennesker også er forskjellige, og dermed kommuniserer forskjellig. Noen mennesker er gode på det å kommunisere, og andre har et større forbedringspotensial.

4.2.4 Viktige faktorer for gode relasjoner

Noen viktige faktorer som er med og opprettholder gode relasjoner, er varierende fra hva slags relasjon de har. I denne relasjonen er det viktig å være profesjonell i møtene. Det å være profesjonell i de tverrfaglige møtene handler om å ha det objektive blikket ifølge PP-rådgiver 3. Det å være for mye på innsiden vil kunne føre til at en blir «for farget», og at en heller skal være i midten for å kunne være profesjonell. PP-rådgiver 1 forteller om viktigheten rundt det å skille mellom å være fagperson og privatperson. Det som skjer på møtene som fagperson skal handle om å være profesjonell. Det er viktig å skille det å være profesjonell og det uformelle.

I det profesjonelle samarbeidet virker det som at de har gode relasjoner til de ansatte på skolen. PP-rådgiverne tar gjerne en kopp kaffe på lærerværelset. Likevel presiserer PP-rådgiver 2 at de ikke skal bli en del av personalet. Det er viktig med en balansegang for å markere grenser mellom skolemiljøet og PP-tjenestenmiljøet.

«Vi prøver å sitte på lærerværelset, og hvis vi kjenner noen fra før, så kommer de og snakker med oss. Det hender ofte at spesialpedagogiske veiledere, rektor, de som har mer med oss å gjøre, kommer og snakker med oss mer enn det enkeltlærere eller assistenter gjør. ... Også

tenker jeg at vi heller ikke skal bli en del av personalet ... Det er den balansegangen der med at vi skal være litt utenfor. Ha blikket, og ikke bli for involvert i skolens indre liv.» (PP2)

Tillit er en faktor som er viktig for å opprettholde og bygge gode relasjoner i samarbeidet. Ved brudd i tilliten kan det føre til en dårligere relasjon, og dette gjelder begge veier i kommunikasjonen.

«Jeg tenker at tillit er ganske viktig. Det er jo at man på en måte, når man sier at man skal gjøre noe, så følger man det opp. Man føler at man blir møtt, og det går begge veier. Hvis vi har blitt enige med noen lærere om at til neste gang så ønsker jeg at dere skal prøve det og det, og så blir det ikke gjort. Da er det en tillit som blir litt brutt, og relasjonen blir svakere. Samme gjelder oss også.» (PP1)

Respekt blir også nevnt som en viktig faktor. Det å respektere utfordringene og arbeidet lærere og andre instanser jobber med. Hvis det ikke blir respektert, vil kommunikasjonen og relasjonen brytes ned og PP-rådgiverne vil ikke bli lyttet til.

«Jeg tenker å ha respekt. Respekt for de vi møter, det lærerne og skolene står i. Uansett hva vi selv tenker om det, så er det respekt for de utfordringene de står i ... Hvis ikke vil de ikke høre på oss.» (PP2)

4.2.5 Utfordringer og spenninger i kommunikasjonen

Det siste spørsmålet handler om det er noen utfordringer og spenninger som gjør at kommunikasjonen påvirkes. Både PP-rådgiver 1 og PP-rådgiver 2 kommer begge med klar beskjed om at de føler ofte at syn på barnet er en spenning. Hvordan skolen ser på situasjonen at det er barnet det er noe galt med, og ikke systemet.

«Vi møter ofte at det er noe med barnet. Barnet må til BUP, eller her må det være en diagnose, og det opplever vi på en måte at det kan være litt krevende som påvirker den kommunikasjonen. Selv om barnet får en ADHD-diagnose eller hva det må være, så er det fortsatt tiltak i klasserommet som må gjøres. ... Jeg er helt enig at BUP av og til må på, men samtidig så må vi på skolene gjøre de tiltakene uansett avhengig av hva BUP mener. Det vi kaller menneskesyn som spiller inn her, og synet på at vi er en del av et system. Det er et syn vi har som PP-rådgiver, at vi alle er en del av et system som påvirker hverandre.» (PP1)

«Det hender ofte at skolene synes det er ungen det er noe galt med. Det er barnet. Altså, vi tenker annerledes og her må man se på systemet. Det blir ikke alltid godt tatt imot.» (PP2)

Igjen nevner også PP-rådgiverne at det er fokus på rolle- og forventningsavklaring. Det står som et vesentlig høyt punkt i utfordringer både i kommunikasjonen, men også i det tverrfaglige samarbeidet. Ofte når skolen har et annet syn eller ikke alltid er like opptatt av å løse utfordringen, kan PP-rådgiverne henvise de til Opplæringsloven.

«Så kan jeg selv kanskje oppleve noen ganger at jeg kan være litt sånn at jeg kan vise til paragrafer, opplæringslover og mange sånne ting som kanskje andre ikke er så opptatt av, for de tenker at ja, det er kanskje ikke så farlig. Det er ikke så farlig hva det hører inn under, så lenge vi liksom får gjort noe.» (PP3)

Dette er også noe PP-rådgiver 2 har hatt en opplevelse av.

«Det hender at vi påpeker ting som det skolen ikke er så opptatt av, de har ikke tenkt så mye på det. Da kan vi jo vise til lovverket, noe jeg har gjort flere ganger.» (PP2)

4.3 Oppsummering

I dette kapittelet er det gått gjennom en analyse av hvordan de ulike PP-rådgiverne erfarer det tverrfaglige samarbeidet. Temaene de er innom er tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon. Definisjonen av hva tverrfaglig samarbeid er, er relativt like og det kan forstås at de har lik holdning til hva det er. Opplevelsen de har virker å være positiv, spesielt etter at de har fått en økt tilstedeværelse i skolen. Rolle- og forventningsavklaring er et punkt som er gjentakende i analysen. Det virker som at PP-rådgiverne og skolen har ulike synspunkter på hvordan PP-tjenesten skal arbeide i samarbeidet. Det at skolen vil ha mer arbeid på individnivå, mens PP-rådgiverne er opptatt av å jobbe på systemnivå.

Kommunikasjon blir beskrevet som en viktig faktor i samarbeidet med skolen. Viktigheten av det å metakommunisere står høyt, noe som vil si at de kommuniserer om kommunikasjonen. Det er viktig at de opplever at alt er forstått. Det er for deres egen del, men for at laget rundt barnet skal forstå hverandre. Etter en økt tilstedeværelse har kommunikasjonen blitt vesentlig mer tilgjengelig for lærerne. Det åpner opp for at kommunikasjon kan skje på det laveste nivået og det gir PP-rådgiverne mulighet til å jobbe fra det laveste nivået, før problemene får etablert seg ordentlig. PP-rådgiverne forteller også viktigheten av å holde seg som en støttetjeneste. Det er viktig at de ikke blir helt farget av hvordan skolemiljøet er, og at de klarer å ha en balansegang. Det er viktig å ha gode relasjoner, og det å være profesjonell i relasjonene her erfares som viktig.

5 Diskusjon

I min forskningsoppgave har jeg belyst problemstillingen:

Hvordan opplever et utvalg PP-rådgivere tverrfaglig samarbeid i skolene?

Formålet med denne problemstillingen er å se nærmere på hvordan et utvalg PP-rådgivere opplever det tverrfaglige samarbeidet med skolen. Som tidligere nevnt vil det være fokus på økt tilstedeværelse i skolene fra PP-tjenestens side. I dette kapittelet vil jeg se på tidligere forskning og teori opp mot opplevelsene de ulike PP-rådgiverne som jeg intervjuet har.

5.1 Rolle- og forventningsavklaringer i det tverrfaglige samarbeidet

I likhet med Glavin og Erdal (2018) sin definisjon av tverrfaglig samarbeid, har de ulike PP-rådgiverne samme oppfatning av hva tverrfaglig samarbeid er. Det handler om et samarbeid mellom flere faggrupper som jobber sammen om å oppnå et mål. PP-rådgiver 3 legger vekt på det å få en mer helhetlig forståelse av den som trenger hjelp og støtte, og dermed får en mer helhetlig hjelp fra instansene rundt barn og unge. Dette kan bli funnet i det samarbeidet som består av flere tjenester som skolen, PP-tjenesten, helsesykepleiere etc. Glavin og Erdal (2018) beskriver det som en kvalitativt bedre tjeneste for brukerne. Samarbeidet mellom PP-tjenesten og skolen er lovfestet (Opplæringslova, 1998) og samarbeidet mellom partene må være en forpliktelse for at det skal kunne fungere (Glavin & Erdal, 2018, s. 25).

I forberedelsene til den nye Opplæringsloven hadde allerede PP-tjenesten startet med å føre inn økt tilstedeværelse i skoler, og opplevelsen PP-rådgiverne sitter med har vært stort sett positive. Erfaringen med det tverrfaglige samarbeidet der de er tettere inn på praksis har gitt situasjoner som kan oppleves på både godt og vondt. De positive sidene har vært det å kunne få samarbeide med ulike fagpersoner. Det å arbeide med for eksempel BUP eller miljøarbeidere har blitt opplevd som nyttig og lærerikt. Det formelle samarbeidet ser ut til ha sin effekt, men likevel er det en ting som kan være vanskelig å jobbe med. Det blir ofte nevnt av PP-rådgiverne at de synes rolle- og forventningsavklaring kan være vanskelig i et samarbeid. Dette er et punkt Caspersen mfl. (Caspersen et al., 2023, s. 134) i sitt forskningsprosjekt også har konkludert med. Roller i et tverrfaglig samarbeid handler om forventinger knyttet opp mot en funksjon eller en bestemt stilling ifølge Lauvås og Lauvås (2004, s. 66). Videre har de skrevet om at en rolle er noe en tar eller får. Dermed må PP-tjenesten være klare og tydelige på hva rollen deres innebærer i et samarbeid med skolen. Får

skolen mulighet til å bestemme rollen til PP-tjenesten, vil ikke PP-tjenestens funksjon være gunstig i et tverrfaglig samarbeid. Det vil alltid være forventninger til ulike roller ifølge Lauvås og Lauvås (2004, s. 66), og det kan hende skolene har hatt mulighet til å være en medvirker på hvordan forventnings- og rolleavklaring PP-tjenesten har hatt tidligere. Ifølge Lauvås og Lauvås (2004, s. 66) sin teori om normsendere og normmottakere, har kanskje skolen vært i rollen som normsendere mot normmottakere, som har vært PP-tjenesten.

I likhet med opplevelsen til PP-rådgiverne der rolle- og forventningsavklaring kan oppleves som vanskelig i samarbeid med skolen, er viktigheten av at PP-tjenesten klarer å holde fast på egen rolleoppfatning (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 70). Lauvås og Lauvås (2004, s. 70) skriver videre at det er for å oppnå at andre får samme oppfatning av rollen PP-tjenesten har. I dette tilfellet vil det være PP-tjenestens ansvar å klare å holde på rollen sin i samarbeid med skolen. En annen måte PP-tjenesten kan møte skolen på er med en offensiv strategi som Lauvås og Lauvås (2004) nevner. De skriver at den strategien handler om det å argumentere med faglige argumenter til skolen, slik at det skal kunne aksepteres hva rollen egentlig handler om (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 70). Her har PP-tjenesten en mulighet til å argumentere for sin rolle ved hjelp av Opplæringsloven. PP-tjenesten er en støttetjeneste for skolene, som skal være med å drive kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling (Opplæringslova, 1998, paragr. 5.6). Argumenter som kan være relevante er enten faglige argumenter eller lovverk (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 70). Ved å bruke dette som argument, vil muligens PP-tjenesten oppnå den forventnings- og rolleavklaringen de søker etter.

Det tverrfaglige samarbeidet består ofte av at flere instanser involvert, og det betyr at det krever en viss form organisering og strukturer, samtidig som forventningsavklaring. Utfordringen som kan oppstå er nettopp i organiseringen og strukturen, da det gjerne består av flere fagpersoner som jobber på forskjellige instanser. PP-rådgiver 3 forklarer at i et tverrfaglig team må man ha forventningsavklaringer, fellesregler, strukturer og en metodikk. I likhet med Glavin og Erdal (2018, s. 75), har PP-rådgiver 3 snakket om viktigheten av at en skal ha god organisering, må man ha god planlegging, et felles mål som skal oppnås og god struktur i arbeidet. Glavin og Erdal (2018, s. 75) poengterer også at det er viktig at noen eier møtet, og at det ligger en klarhet for hvem som har ansvar i koordineringen og arbeidet videre. I form av at PP-tjenestens rolle er en støttetjeneste som skal drive med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling innen bedre tilrettelegging for barn og unge

med særlige behov, vil ofte arbeidet med skolen gjøre skolen til eier av møter som foregår der. Det vil selvfølgelig oppstå møter der også PP-tjenesten er eier av møtet, og dette er noe som igjen hører til forventningsavklaringen.

Glavin og Erdal (2018, s. 75–76) har delt opp møtene i tre ulike nivåer. I alle de ulike nivåene vil PP-tjenesten være involvert i, i samarbeid med skolen. De ulike nivåene handler om hvor etablerte diverse problemer er for barn eller gruppen. I tidligere år da PP-tjenesten brukte 50% av tiden til skriving av sakkyndighet, 30% til utredning av sakkyndighet og 20% til kompetanse- og organisasjonsutvikling (Nordahl mfl., 2018, s. 170), kan en tenke seg til at PP-tjenesten har vært mer involvert på nivå to og nivå tre av de tverrfaglige møtene. Det vil si bekymringsfasen og fasen der problemer allerede er etablerte, og flere instanser er involvert. Med den økte tilstedeværelsen av PP-tjenesten i skolen, vil PP-tjenesten ha mulighet til å være tettere inn på lærere og resten av skolemiljøet. Det vil si at de får muligheten til å være tettere på nivå én, som handler om å finne løsninger på ulike utfordringer i nærmiljøet. Informantene jeg har intervjuet har vært positive til den økte tilstedeværelsen, og de føler selv at skoler i flertall er positive til endringen. Dette er i likhet med Caspersen mfl. sine funn.

5.2 Det ulike barnesyntet

Forventnings- og rolleavklaringen er et sentralt tema i denne oppgaven. Det synet skolen tidligere har hatt på PP-tjenesten er at PP-tjenesten skal jobbe på individnivå, noe PP-tjenesten mulig har gjort fra tidligere, uavhengig om det er skolen som har gitt dem en slik rolle. I midlertidig har PP-tjenesten et annet syn på hvordan de skal jobbe med ulike saker i skolen. PP-rådgiverne forteller at de jobber mer på et systemnivå nå enn tidligere, og at de ønsker å jobbe den retningen. Det kan basere seg på den tidligere kritikken spesialpedagogikken i skolen har fått, og rapporten ekspertgruppen (2018) har kommet med. I en rapport fra Faldet og Nordahl (2017) kommer det tydelig frem at normalitetsbegrepet ofte oppfattes som ganske smalt. Det er tre av fire elever som regnes som «normale». Det vil si at det er 25% som har et avvik fra normalen, og dette er basert på lærernes egne oppfatninger. Synet på hvordan lærere ser på barn kan ha en påvirkning i samarbeidet med PP-tjenesten. En økt tilstedeværelse av PP-tjenesten som er der for å se på system, vil muligens etter tid endre synet lærere har på ulike vansker. Det vil kanskje bli mer innenfor deres normalitetsbegrep, eller et normalitetsbegrep som utvider seg for dem. PP-tjenesten opplever at de ofte er der for å se på individer, og det kan komme av både det som regnes som avvik fra normalen, eller så kan det komme av at lærere vil at individet skal få hjelp slik at hele fellesskapet får utbytte av

det. Det å jobbe på systemnivå kan muligens ha to forskjellige betydninger for skolen og PP-tjenesten. PP-rådgiverne fortalte flere ganger at rolleavklaringen om PP-tjenesten handlet om at de så på individer, og opplevelsen av dette vil kunne endre seg med tiden. PP-rådgiverne forteller at de ikke har mer ressurser som de kan dele ut, og en får også stille seg spørsmål om selv om det kommer ressurser, vil det da være kvalitet? Eller blir det bare en kvantitet i arbeidet med barn? Uansett skal det være en inkluderende pedagogikk som er med på å verdsette mangfoldet, og det å ha lite rom for det som er normalt og fokusere på individnivå vil kunne være stigmatiserende for barn og unge.

I det tverrfaglige arbeidet vil det alltid foregå en form for kommunikasjon. Basert på min analyse kommer det frem at tidligere har PP-tjenesten og skolen kommunisert om mindre vesentlige ting enn det som egentlig var nødvendig. Fokuset før var på ressurser og vanskebilder. Nå dreier kommunikasjonen seg mer om hvordan de kan endre praksisen på systemnivå for å gi en bedre hverdag for barn og unge, både med og uten særskilte behov. Særlig PP-rådgiver 3 var opptatt av det å metakommunisere. Rammen for hva målet er i det tverrfaglige samarbeidet mellom skolen og PP-tjenesten er satt, og det står klart i Opplæringsloven (Opplæringslova, 1998, paragr. 5.6) og den kommende Opplæringsloven (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023). Det blir rammen rundt samarbeidsmøtene for PP-tjenesten og skolen. Innenfor disse rammene kan det selvfølgelig oppstå undertemaer som er aktuelle for kommunisering. Det er viktig at kommunikasjonen som foregår i møtene også blir metakommunisert om (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 143). Det må være forstått av alle parter som deltar i det tverrfaglige møtet, og det er ikke alltid lett når folk kommer fra ulike instanser og mennesker generelt kommuniserer forskjellig. Når en kommer fra ulike instanser, kan det være hensiktsmessig å metakommunisere om relasjonene til hverandre (Jensen & Ulleberg, 2019). Det er for å unngå misforståelser. Misforståelser kan i verste fall få store konsekvenser for barn og unge. Gjennom det analoge nivået og rammene som er satt, vil det gi et grunnlag for hvordan de ulike instansene opplever verden. Ved den økte tilstedeværelsen vil både skolen og PP-rådgiverne utvikle en felles forståelse av enkelte relasjoner og situasjoner som oppstår i kommunikasjonen de har ifølge Jensen og Ulleberg (2019). For at de også skal kunne kommunisere og bygge relasjoner, vil igjen rolleforståelse være sentralt. Det kan være ulike begreper og forståelser når kommunikasjon foregår mellom de ulike instansene, og behovet da for å metakommunisere vil være til stede. Økt tilstedeværelse kan gi den kommunikasjons- og relasjonsbyggingen et nytt nivå, da PP-tjenesten er lettere tilgjengelig for lærerne. PP-rådgiver 2 forteller at muligens lærerne bare trenger en samtale på

10 minutter, og dermed vil de være i gang med tankeprosessen. Poenget er å være tidlig ute, på det laveste nivået og allerede her vil det være forebyggende for å unngå misforståelser i kommunikasjonen, og ikke minst for avgjørelser som vil påvirke barn og unge som trenger det.

I tidligere forskning viser det seg også at det er store forskjeller eller mangler i etablering og praktisering rundt tilmelding og kommunikasjon til PP-tjenesten (Nordahl mfl., 2018, s. 178). PP-tjenesten er et støttesystem for skolene og et av mandatene er å drive med kompetanseutvikling (Opplæringslova, 1998). Når PP-rådgiver 3 beskrev tidligere erfaringer med kommunikasjon til skolen, opplevde hen at det ofte bare ble sendt en henvisning som resulterte i et samarbeidsmøte med rektor, og dét var dét. Allerede her kan man se at kommunikasjonen mellom skolen og PP-tjenesten ikke kunne tilby den organisatoriske sammenhengen som er viktig i kommunikasjonen i profesjonell praksis. Målet burde være å kunne tilby lærere den kompetanseutviklingen som kreves for å nå barn og unge med og uten særskilte behov, da det ofte er de som ser barna hver dag. Hvis PP-tjenesten får muligheten til å jobbe mer med kompetanseutvikling til lærerne, vil det muligens kunne gi et større utbytte for lærerne, som igjen vil kunne bruke den kompetansen mot barn og unge. Den type kunnskap, både forskning og teori, som PP-rådgiverne står med vil bli utøvd mot lærere, og det er en del av kommunikasjon i denne profesjonelle praksisen. Ved å være tettere på læreren, noe PP-rådgiverne har erfart etter at de har kommet med tiltak som er økt tilstedeværelse i skolene, føler PP-rådgiverne at de endelig får muligheten til å lytte til lærerne. Som nevnt i analysedelen mener PP-rådgiverne at det er viktig å kommunisere tidligst mulig angående ulike problemstillinger, både med lærere, men også andre involverte. Dermed har en økt tilstedeværelse vært positiv i form av syn rundt barn og kommunikasjon.

5.3 Er erfaringen fra PP-rådgiverne det som tilsier et godt tverrfaglig samarbeid?

Det er 11 ulike suksesskriterier for et godt tverrfaglig samarbeid ifølge Glavin og Erdal (2018, s. 42). Disse 11 ulike punktene består av forankring/system, Felles målsetting, realistisk syn på samarbeidsmuligheter, nytteopplevelse, nødvendighet, trygghet, respekt, tillit, kunnskap om hverandres kompetanse og faktorer av betydning for den praktiske gjennomføringen (Glavin & Erdal, 2018, s. 42).

I det første punktet der det handler om forankring. Basert på de endringene som er gjort i forslaget til Opplæringsloven (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023), kommer det tydeligere lovverk angående hvordan PP-tjenesten skal jobbe. PP-tjenesten har hatt altfor lang avstand fra

skolene når det gjelder den daglige praksisen ifølge Nordahl og ekspertgruppen (Nordahl mfl., 2018, s. 217). I forslaget til Opplæringsloven kommer det blant annet frem at økt tilstedeværelse i skolen er et punkt. Det blir da tydeligere krav fra staten hvordan kommunene skal drive PP-tjenesten, og hvordan de skal drive sine mandat. Ved dette tiltaket kan det gi en klarere ramme for hvordan skolen skal se på PP-tjenesten, og hvordan PP-tjenesten skal jobbe. Det er viktig at begge instanser vet hva det går ut på. Som tidligere nevnt har PP-rådgiverne erfart at distansen ofte har vært lang mellom PP-tjenesten og skolen. I tillegg til at den økte tilstedeværelsen kommer, står det allerede fra tidligere i Opplæringsloven (Opplæringslova, 1998, paragr. 5.6) at PP-tjenesten skal drive med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge til rette for elever med særlige behov. I endringen kommer det frem at de ikke bare er elever med særlige behov som skal få hjelp, men det skal nå gjelde alle elever (*Prop. 57 L (2022–2023)*, 2023). Den fellesmålsetningen er dermed satt, og det er da opp til PP-tjenesten og skolen å finne metoder og strategier for å oppnå et godt tverrfaglig samarbeid.

Det neste punktet Glavin og Erdal (2018, s. 43) har skrevet om, handler om et realistisk syn på samarbeidsmulighetene. I dette tilfellet handler det om å ha kjennskap til hverandres fagområder. Basert på informasjonen fra de ulike informantene jeg intervjuet, kom det tydelig frem at rolle- og forventningsavklaring var viktig i det tverrfaglige samarbeidet. PP-rådgiverne er veldig opptatt av det å jobbe på systemnivå, og de opplevde av skolen var mer på individnivå. Det å vite hva PP-rådgiverne jobber med, og hvordan de jobber vil kunne gjøre samarbeidet bedre for skolen og PP-tjenesten. Glavin og Erdal (2018, s. 43) skriver om at det å vite hva den andre etaten kan bidra med, vil kunne styrke kvaliteten. Videre skrev de at en av instansene må være villig til å endre sin praksis for å kunne gjøre samarbeidet og hverandre bedre. Mulig i dette tilfellet vil skolen måtte endre syn på hvordan de skal jobbe på system, da dette er hovedfokuset fra PP-tjenesten og deres rådgivere.

Nytteopplevelsen av tverrfaglig samarbeid er sterkt til stede blant PP-rådgiverne. Basert på det de forteller er det veldig nyttig. Spesielt etter at den økte tilstedeværelsen kom, har nytteopplevelsen muligens økt. Det er viktig at kompetansen som de ulike instansene har blir brukt, i dette tilfellet blir det PP-tjenestens kompetanse inn mot skolen. Ansvarsfordeling står igjen som en viktig faktor, der det blir utført god fordeling av oppgavene (Glavin & Erdal, 2018, s. 43). En erfaring PP-rådgiver 3 hadde var at det ofte blir en form for tidspress og tidsstress i arbeidet, og det vil gå utover kvaliteten for arbeidet. Dette kommer også frem i den

tidligere forskningen til Caspersen mfl. (2023, s. 128). Der fortalte de ulike PP-rådgiverne at det er en del press angående tid og arbeid når det kommer til å jobbe med sakkyndige vurderinger. Ved å ha klar og god fordeling av oppgaver og ansvar, vil det føre til mindre arbeidsbyrde for den enkelte (Glavin & Erdal, 2018, s. 43). Det skal også sies at PP-tjenesten har begrenset med kapasitet til å jobbe mer direkte inn mot skolene, som vil være en svekkelse (Nordahl mfl., 2018, s. 171). Lauvås og Lauvås (2004, s. 202) beskrivelse av direkte arbeid i felleskap kan ses i sammenheng her. Det vil være viktig at PP-tjenestens ferdigheter kommer mer til syne for skolen, for det igjen vil kunne skape et større grunnlag for utvidelse av tverrfaglig innsikt. Økt tilstedeværelse vil kunne bidra til det å gi mer nytteopplevelse, men det er mulig at kvaliteten i de andre oppgavene blir dårligere. Selv om jeg tror hensikten er å få ned sakkyndige vurderinger ved å være tidlig ute med arbeid, som på lengre sikt vil fjerne antall sakkyndigheter.

Nødvendighet for samarbeidet mellom skolen og PP-tjenesten er en vesentlig faktor for at barn og unge får de behovene de trenger i skolehverdagen. Det er viktig at det er en fellesforståelse av oppgaver og hvordan de skal løse det (Glavin & Erdal, 2018, s. 43). De ulike bakgrunnene kan være med å gi større helhet i det tverrfaglige samarbeidet. Samarbeidet føles veldig nødvendig, nevner PP-rådgiver 3. Men selv om de ulike bakgrunnene er der og samarbeidet fungerer, erfarer PP-rådgiver 3 at samordningen kan være vanskelig å gjøre noe med. Igjen nevner PP-rådgiveren at forventningsavklaring til hverandre er viktig.

Trygghet, respekt og tillit er tre andre faktorer som Glavin og Erdal (2018, s. 44) mener gir et godt tverrfaglig samarbeid. PP-rådgiver 1 og 2 er enige om at tillit og respekt må være til stede. Tillit og respekt er to faktorer som styrker relasjonen og kommunikasjonen, som også vil gi et bedre tverrfaglig samarbeid. Det vil være flere ulikheter i kompetansen til PP-rådgiverne og deres samarbeidspartnere, og det skal man kunne respektere. PP-rådgiver 2 har erfart at hvis en ikke respekter lærerne, skolene og utfordringene de har, vil det ikke føre til noe som helst godt. Det samme gjelder tillit. PP-rådgiver 1 var innpå det at tillit er ganske viktig, da dette er med på å styrke relasjonen til hverandre. Tillit handler om åpenhet, redelighet og respekt for hverandre (Glavin & Erdal, 2018, s. 44). PP-rådgiver 1 har i likhet med Glavin og Erdal (2018, s. 44) poengtert at kommunikasjonen er viktig for at tillit skal bygges opp mellom de ulike instansene, noe som vil drive det tverrfaglige samarbeidet til det bedre.

De tre siste punktene som Glavin og Erdal mener er viktig for samarbeidet er at de ulike instansene har kunnskap om hverandre, en felles kompetanse og faktorer som har betydning

for den praktiske gjennomføringen.

Erfaringene fra PP-rådgiverne er at de vil jobbe på et systemnivå og være en støttetjeneste for skolen. Ifølge Opplæringsloven (1998) skal PP-tjenesten arbeide med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling. Ved økt tilstedeværelse vil dette i større grad være mulig for PP-tjenesten. Likevel har det seg at PP-rådgiverne har opplevd at de heller skal se på individnivå på elever. Kunnskapen om PP-tjenestens mandat kan se ut til å enten være fraværende eller misforstått fra skolen. Det er viktig at de aktørene som deltar i et tverrfaglig samarbeid vet hva de andre i samarbeidet kan gi, og det vil være opp til aktørene selv å finne ut informasjon om hverandres roller og ansvar (Glavin & Erdal, 2018, s. 45). Som tidligere nevnt er vi igjen inne på det med roller- og ansvarsavklaring som PP-rådgiverne var svært opptatt av. Før opplevde også PP-rådgiverne at kommunikasjonen ofte handlet om ressurser, noe den tidligere forskningen gjort av Nordahl og ekspertgruppen (Nordahl mfl., 2018, s. 196) også bekrefter. Det vil derfor være viktig at skolene vet mer hva PP-tjenesten egentlig tilbyr av kunnskap og tjenester. Det er de ulike kompetansene og ferdighetene som ligger hos de ulike instansene som må brukes, slik at det tverrfaglige samarbeidet styrkes (Glavin & Erdal, 2018, s. 45). Det er viktig å bruke de ressursene man allerede har godt nok, uten at det skal gå utover helsen og psyken til hverken de det gjelder og barna. PP-rådgiverne har ingen fastsatt eller en sekk med penger, men de er der for å veilede.

Selv om det har skjedd en positiv endring som følge av den økte tilstedeværelsen i PP-tjenesten, opplever PP-rådgiverne av og til at de er ønsket på skolen, men at lærerne ofte vil finne ut av ting selv. Lærerne vil ikke alltid bli belært av PP-rådgiverne. Glavin og Erdal (2018, s. 45) skriver at ulike holdninger i et samarbeid, vil kunne føre til hindring for samarbeidet. Det å ikke ta imot kompetansen PP-rådgiverne står med fører til at den felles kompetansen blir nedprioritert. Det er viktig fra begge parter at de forstår viktigheten av samarbeidet, da begge burde stå med felles verdigrunnlag (Glavin & Erdal, 2018, s. 45). Det felles verdigrunnlaget kan også være styrende fra Opplæringsloven (Opplæringslova, 1998), da Opplæringsloven kommer med klare rammer for hvordan verdier og holdninger skolen og PP-tjenesten skal ha.

Økt tilstedeværelse har ført til økt nærhet av brukerne, noe som er en faktor for bedre tverrfaglig samarbeid. Den økte tilstedeværelsen virker å ha gjort lærerne mer trygge på hva PP-tjenesten faktisk jobber med, og motsatt. Det vil muligens også trygge elevene på skolen mer da PP-tjenesten viser seg mer frem. PP-rådgiverne kan bli sett på som trygge voksne dersom de er mer til stede for både barn og voksne. En annen faktor i den økte tilstedeværelsen er at PP-tjenesten har mulighet til å ha egne lokaler. Basert på Caspersen mfl.

(2023, s. 123) er det en fordel at PP-tjenesten har tilgjengelighet og kjennskap i skolene, og skolene vil gjerne inkludere PP-rådgiverne i felleskapet. Dette vil gjøre veien kortere for PP-rådgiverne og skolen, slik at det blir etablert et godt samarbeid rundt barn og unge. Til tross for viktigheten av det å bli inkludert av skolen, virker det som PP-rådgiverne er klar over det skillet å være profesjonell. PP-rådgiverne forteller at de ikke må bli for «farget», og fortsette sin rolle som støttetjeneste og spesialorgan for skolene. Alle disse punktene er en vesentlig faktor for praktisk gjennomføring i et tverrfaglig samarbeid, noe som PP-rådgiverne erfarer selv ved den økte tilstedeværelsen.

6 Oppsummering

Formålet med denne oppgaven har vært å belyse erfaringene rundt det tverrfaglige samarbeidet et utvalg PP-rådgivere har med skolen. Jeg har intervjuet tre PP-rådgivere om hvordan de opplever det tverrfaglige samarbeidet med skolen og hvordan kommunikasjonen deres er i forhold til skolen. For å besvare min problemstilling «Hvordan opplever et utvalg PP-rådgivere tverrfaglig samarbeid i skolen?» vil jeg i dette kapittelet vurdere mine hovedfunn fra diskusjonskapitlet. Etter at jeg har delt mine hovedfunn, vil styrker og begrensinger ved studien jeg har gjennomført bli diskutert. Helt til slutt vil mine tanker om veien videre for forskningen på dette feltet bli delt.

Det er først og fremst tydelig at det tverrfaglige samarbeidet mellom PP-tjenesten og skolen er basert på en felles forståelse av å jobbe mot et felles mål. Det å gi best mulig hjelp og støtte til elever med ulike behov. Dette er et samarbeid som er lovfestet, og allerede før neste opplæringslov trer i kraft, har PP-tjenesten startet med økt tilstedeværelse. Dette er et tiltak som blir oppfattet som veldig positivt.

Likevel er det en rekke utfordringer som må håndteres for å sikre et effektivt samarbeid mellom PP-tjenesten og skolen. Et av de sentrale utfordringene PP-rådgiverne står ovenfor, er rolle- og forventningsavklaring mellom PP-tjenesten og skolen. Dette begrepet ble gjentakende nevnt rundt utfordringer med skolen. PP-rådgiverne opplever at det kan være vanskelig å definere og forstå hverandre roller. Misforståelser rundt rolle- og forventningsavklaring vil kunne føre til dårligere effektivitet i samarbeidet med skolen. Blant annet hva PP-tjenesten jobber med og ikke minst hvordan de vil jobbe som støttetjeneste for skolen.

Videre spiller kommunikasjon en viktig rolle i det tverrfaglige samarbeidet. Økt tilstedeværelse kan føre til at det er lettere å kommunisere med PP-tjenesten. Det vil være en mer effektiv kommunikasjon mellom partene, slik at de får muligheten til å forstå hverandres perspektiver. Dette vil kunne bidra konstruktivt til samarbeidet. Metakommunikasjon virker å være en nyttig bidragsyter i kommunikasjonen, nettopp for å unngå misforståelser og sørge for at ulike ting blir avklart.

Erfaringene PP-rådgiverne har fra det tverrfaglige samarbeidet ser ut til å være positive etter at de startet med økt tilstedeværelse. Det baserer seg riktig nok på at de må ha kunnskaper om hverandres roller, ansvar og kompetanse. Ved en økt tilstedeværelse gir det PP-tjenesten og deres rådgivere muligheten til å dele ut informasjon om hva deres egentlige oppgaver er.

Respekt, tillit og forståelse er avgjørende faktorer for dette. Det vil innebære å anerkjenne og verdsette hverandres kompetanse og erfaringer, og samtidig være åpen for at de må kunne endre praksis. Dette gjelder begge veier mellom PP-tjenesten og skolen. Likevel står det klare rammer i Opplæringsloven om hvordan de skal forholde seg.

Avslutningsvis viser analysen at et godt tverrfaglig samarbeid mellom skolen og PP-tjenesten krever klare retningslinjer, effektiv kommunikasjon, tillit, respekt og ikke minst kunnskap om hverandres roller og ansvar. Økt tilstedeværelse med PP-tjenesten i skolen, og søkelys på rolle- og forventningsavklaring, kan samarbeidet styrkes for å et bedre møte med de elevene som har ulike utfordringer.

6.1 Begrensinger med studien og videre forskning

Begrensinger i denne studien er at jeg muligens hadde få informanter. Tre informanter gir tilstrekkelig med data som jeg kan bruke, men det ville vært ønskelig med flere. Grunnen til at det var fåtall i utvalget var fordi det ville gått for mye tid til å intervju og analysere. I forhold til hva forskning sier, har PP-rådgivere en stram tidsplan i det arbeidet de gjør. Det resulterer i at det ikke alltid er så lett å finne tidspunkt til å intervju, noe jeg også personlig opplevde. En annen faktor for begrensning er min egen erfaring. Jeg har aldri utført en kvalitativ studie og semistrukturert intervju. Dette har muligens begrenset analyseringen av data og i form av innhenting av data. Jeg har lært mye av å jobbe med et slikt prosjekt, og det har gitt meg mye kunnskap og erfaringer som jeg tar med meg videre.

I videre forskning hadde det vært veldig interessant om en fikk muligheten til å høre hva lærernes egne erfaringer var i forhold til det jeg har skrevet om. Dette hadde gitt en mer helhetlig forståelse av hvorfor ting er som de er. Etter at den nye Opplæringsloven trer i kraft i august 2024, vil PP-tjenesten ha mer tilstedeværelse i skolene. Etter en periode der den nye Opplæringsloven har fått plantet seg i systemet, ville det også vært interessant å se hva erfaringene for eksempel er om ett år eller to år, eller muligens underveis da noen PP-tjenester allerede har startet med det.

Litteraturliste

- Brottveit, G. (2018a). Den kvalitative forskningsprosessen og kvalitative forskningsmetoder. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 84–106). Gyldendal.
- Brottveit, G. (2018b). Om forskningsdesign. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forsknings relatert* (s. 62–73). Gyldendal.
- Brottveit, G. (Red.). (2018c). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert*. Gyldendal.
- Caspersen, J., Hermstad, I. H., Johansen, W., Leiulfstrud, H., Nyhus, O. H., & Wendelborg, C. (2023). *Tett på—Nye arbeidsmåter og samspill mellom skole, barnehage og PPT* (Delrapport 1). https://samforsk.no/uploads/files/NTNU__Rapport_TettPaa_UU.pdf
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode: En kvalitativ tilnærming* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Datatilsynet. (2023). *Hva er en personopplysning?* <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personopplysninger/>
- Del Busso, L. (2018). Fenomenologi og narrativer i kvalitativ forskning. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forsknings metoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 46–55). Gyldendal.
- Faldet, A.-C., & Nordahl, T. (2017). *Læreres vurdering av ulike elevgrupper i skolen*. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/lareres-vurderinger-av-ulike-elevgrupper-i-skolen/>
- Glavin, K., & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis: Til beste for barn og unge i kommune-Norge* (4. utg.). Kommuneforlaget.

- Gubrium, J. F., & Holstein, J. A. (2012). Narrative Practice and the Transformation of Interview Subjectivity. I J. F. Gubrium, J. A. Holstein, A. B. Marvasti, & K. D. McKinney (Red.), *The Sage Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft* (2. utg.). SAGE Publications Inc.
- Gudmundsdóttir, S. (2011). Den kvalitative forskningsprosessen. I *Sentrale aspekter ved kvalitativ forskning* (s. 15–31). Tapir akademiske forlag.
- Hesselberg, F., & Tetzchner, S. von. (2016). *Pedagogisk-psykologisk arbeid*. Gyldendal akademisk.
- Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt. Kommunikasjons- og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid*. Gyldendal akademisk.
- Jensen, P., & Ulleberg, I. (2013). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal akademisk.
- Jensen, P., & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelige metode* (4. utg.). Abstrakt forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Lauvås, K., & Lauvås, P. (2004). *Tverrfaglig samarbeid: Perspektiv og strategi* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Molander, A., & Terum, L. I. (2008). Profesjonstudier: En introduksjon. I L. I. Terum (Red.), *Profesjonstudier*. Universitetsforlaget.
- Nordahl mfl., T. (2018). *Inkluderende fellesskap for barn og unge: Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging*. Fagbokforlaget.

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/blogs.dir/215/files/2018/04/IN-KLUDERENDE-FELLESSKAP-FOR-BARN-OG-UNGE-til-publisering-04.04.18.pdf>

NOU 23: 2019. (2019). *Ny opplæringslov*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3a08b44df1e347619e32db47d13ac0cd/no/pdfs/nou201920190023000dddpdfs.pdf>

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*

(*opplæringslova*) (LOV-1998-07-17-61). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Prop. 57 L (2022–2023). (2023, mars 24). [Proposisjon]. Regjeringa.no; regjeringen.no.

<https://www.regjeringen.no/nn/dokumenter/prop.-57-l-20222023/id2967679/>

Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data* (5. utg.). Sage.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.).

Fagbokforlaget.

UiO. (2018). *Klassifisering av data og informasjon*.

<https://www.uio.no/tjenester/it/sikkerhet/isis/tillegg/lagring/infoklasser.html>

Ulleberg, I. (2014). *Kommunikasjon og veiledning* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Figurliste

Figur 1: Arbeidsfordeling av PP-tjenestens mandat (Nordahl mfl., 2018, s. 170).

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra SIKT

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut

21.02.2024

Referansenummer

872400

Vurderingstype

Standard

Dato

21.02.2024

Tittel

Masteroppgave

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk / Institutt for pedagogikk - Lillehammer

Prosjektansvarlig

Sølvi Mausethagen

Student

Julian Rasmussen

Prosjektperiode

09.02.2024 - 15.05.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.05.2024.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Vi har nå vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt og hvilke databehandlere du kan bruke. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettpørreskjema, videosamtale el.).

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. I langvarige prosjekter vil vi ta kontakt hvert annet år for å minne om at eventuelle endringer må meldes.

Lykke til med prosjektet!

Vil du delta i forskningsprosjektet

"Utforske implementeringen av PPTs økte involvering i skolene: En kvalitativ analyse av erfaringer med tverrfaglig samarbeid i lys av Nordahlrapportens anbefalinger og den nye Opplæringsloven."?

Dette er en forespørsel til deg om å delta i et forskningsprosjekt "Utforske implementeringen av PPTs økte involvering i skolene: En kvalitativ analyse av erfaringer med tverrfaglig samarbeid i lys av Nordahlrapportens anbefalinger og den nye Opplæringsloven.". I dette skrivet gir jeg informasjon om prosjektet og hva deltakelse innebærer for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave og vil bli gjennomført i perioden januar 2024 – mai 2024. Formålet med prosjektet er å finne ut hvordan PP-rådgivere opplever det tverrfaglige samarbeidet med skolene, spesielt nå som den nye Opplæringsloven kommer. Jeg vil derfor gjennomføre intervjuer med PP-rådgivere.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultetet for lærerutdanning og pedagogikk ved Høgskolen i Innlandet er ansvarlige for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg vil gjennomføre intervjuer med PP-rådgivere som jobber tett mot skoler.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg vil gjennomføre individuelle intervjuer med PP-rådgivere. Jeg vil tilstrebe at de ikke varer lenger enn 30-45 minutter. Intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd og blir transkribert i etterkant av samtalen. Lydopptaket vil bli oppbevart uten tilgang for andre, og vil slettes etter at forskningsprosjektet er avsluttet i mai 2024 eller ved endelig transkripsjon. Transkripsjonene vil ikke inneholde informasjon som identifiserer deg som informant.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg, hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er bare jeg som forsker som har tilgang til opplysningene dine, og navn vil ikke være med på lydopptak. Ingen informasjon om deltakere vil oppbevares, og opptakene som gjøres, oppbevares på passordbeskyttede enheter. Ingen deltakere vil kunne gjenkjennes i publikasjoner fra prosjektet.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal avsluttes mai 2024. Alle lydopptak vil da slettes og ingen personopplysninger vil oppbevares utover dette.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Forskningsprosjektet jeg utfører for Høgskolen Innlandet har Sikt- Kunnskapssektorens tenesteleverandør vurdert at behandling av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen Innlandet ved Sølvi Mausethagen. solvim@oslomet.no eller +47 48146191
Høgskolen Innlandet ved Julian Rasmussen. julianrasmussen98@hotmail.com eller +47 94 85 36 68
- Vårt personvernombud: personvern@inn.no
- Sikt - Kunnskapssektorens tenesteleverandør på nettsiden (<https://sikt.no/om-sikt/kontakt-oss>) eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, mai 2024.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide PP-rådgiverne

Intervjuguide PP-rådgivere vår 2024 – 27.02.24

Tema 1, generelt

1. Kan du fortelle noe om din bakgrunn? (utdanning, erfaring, stilling, ledelse etc)?
- Hvor lenge har du arbeidet i PP-tjenesten?

Tema 2, det tverrfaglige samarbeidet

2. Kan du si noe om hva du forstår tverrfaglig samarbeid som? Og hvordan definerer du tverrfaglig samarbeid?
3. Hva er dine erfaringer rundt tverrfaglig samarbeid med skolen?
- Kan du gi noen situasjoner eller kontekst der det samarbeidet fungerer godt?
- Kan du gi noen situasjoner eller kontekst der samarbeidet ikke fungerer godt?
4. Hvordan har du opplevd endringene i tverrfaglig samarbeid etter at PPT fikk økt involvering i skolene?
- Kan du gi noen eksempler?
5. Har du opplevd noen utfordringer knyttet til tverrfaglig samarbeid etter at PPT ble mer involvert i skolene? I så fall, hvilke?
6. Hvordan har din rolle som PP-rådgiver endret seg som følge av PPTs økte involvering i skolene?
- Kan du gi noen eksempler?
7. Hvordan vil du beskrive samarbeidskulturen mellom PP-tjenesten og skolen? Har den endret seg i forhold til den nye Opplæringsloven?
8. Hvordan kan skolene best støtte PP-rådgivere i å kunne delta effektivt i tverrfaglig samarbeid?
9. Har du noen tanker angående hva som vil kunne gi dere i PP-tjenesten mer tid til å være i skolen?
10. Har du noen tanker rundt det at dere i PP-tjenesten bruker for mye tid i skolen? Hva kan eventuelt gå «tapt»?

Tema 3, kommunikasjon

11. Hvordan har kommunikasjonen mellom PPT og andre fagpersoner på skolen utviklet seg etter at PPT fikk økt involvering?
- Kan du gi noen eksempler?
12. Har du noen tanker om kommunikasjonen påvirker det tverrfaglige samarbeidet? Enten verbalt eller nonverbalt?
13. Har du noen tanker rundt hva som kan fremme kommunikasjonen i samarbeidet med skolen?
14. Eventuelt hemme kommunikasjonen?
15. Hva mener du er viktige faktorer for å opprettholde gode relasjoner mellom PP-rådgivere og andre fagpersoner på skolen?
16. Har du opplevd noen utfordringer knyttet til kommunikasjonen mellom PPT og andre fagpersoner på skolen? Hvordan har disse blitt håndtert?
17. Er det noen spenninger mellom PPT og skolen som påvirker kommunikasjonen?
-For eksempel verdier, orienteringer og kunnskapsformer?

Avsluttende spørsmål:

18. Har du noe mer å tilføye eller som du vil dele?